

GRADISOV VESTNIK

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

**Obilo sreče
in delovnih uspehov
v letu 1970**

Podpisane samoupravne dogovore bo potrebno dosledno izvajati

Pet sporazumov je svečano podpisalo 56 gradbenih podjetij iz vse Slovenije

Desetega decembra 1969 je 56 gradbenih podjetij svečano podpisalo pet samoupravnih dogovorov, ki bodo v bodoče bistveno vplivali na nadaljni razvoj samoupravnih odnosov v delovnih organizacijah in odnosov med njimi. Za naše podjetje sta dogovor podpisala predsednik delavskega sveta podjetja Janez Kuštrin ter glavni direktor podjetja ing. Hugo Keržan. Podpisovanju so prisostvovali naši najvišji predstavniki gradbeništva, gospodarske zbornice in sindikata.

Po skoraj več kot devetmesečnem obdobju dogovarjanja, aktivnosti sindikata in organov samoupravljanja je 56 predsednikov DS in direktorjev posameznih podjetij podpisalo pet samoupravnih dogovorov, in sicer:

— Sporazum o postopkih za samoupravno dogovarjanje in načelih za izvajanje samoupravnih dogovorov v gradbeništvu in industriji gradbenega materiala;

— Sporazum o najnižjih obračunskih osnovah za delitev osebnih dohodkov in vrednotenju dela v kalkulacijah;

— Sporazum o osnovnih kriterijih za delitev dohodka v delovnih organizacijah v gradbeništvu;

NAŠ KOMENTAR

Obveščenost

Ni še dolgo tega, ko so na televiziji kazali gradnjo tretje faze šoštanske elektrarne. Vse so povedali, kako visoka je hala, kako prostorna je, kako jo gradijo in podobno. Povedali niso samo tega, da jo gradi kolektiv Gradisa. Nam Gradiscem to seveda ni bilo všeč, kajti če že delamo tako velik objekt, bi se spodobilo, da bi nas poročevalec vsaj omenil. Po tej plati so nam pri televiziji napravili krivico. Zaslužili smo si najmanj to, da bi nas omenili, če še drugič po večkrat omenijo, kdo kakšno stvar dela.

Ne vemo sicer, kako je do tega prišlo. Dopuščamo pa tudi možnost, da ljudje s šoštanskega gradbišča niso bili dovolj spretni ter snemalcu in novinarju televizije niso dovolj očitno povedali, da gradi celjski Gradis. Novinar sam pa je bil tudi toliko pozabljiv, da tega ni vprašal, če je bil že tam.

Zadnje čase namreč v javnosti veliko razpravljamo o vlogi informacijskih sredstev. S tem v zvezi pa tudi o dolžnostih informatorjev, se pravi tistih, ki so dolžni obveščati javnost o svojem delu. To velja seveda tudi za nas same, ki smo dolžni obveščati javnost o svojem delu in o svojih problemih ter uspehih. Tako je zapisano tudi v dokumentu, ki ga je pred nedavnim sprejela Zveza komunistov in ki velja tudi za nas. Torej se moramo predvsem pritožiti čez sebe, ker takrat na televiziji nismo bili omenjeni, četudi je bila malomarnost novinarja očitna.

Ko pa že govorimo o obveščenosti in o obveščanju, naj izkoristimo priložnost ter jo osvetlimo še z druge plati. Kadar se v katerem podjetju kaj zaplete, potem ugotavljajo najpogosteje, da »kolektiv ni bil obveščen« o položaju in o razmerah v podjetju. Pri tem pa tudi skoraj redno pozabijo, da je imel marsikje vsak član kolektiva možnost seznaniti se s podrobnostmi glede položaja in razmer v podjetju, zlasti še, kadar imajo v podjetju lastno glasilo, kakor ga imamo mi v Gradisovem vestniku. Dolžnost vodstva in organizacij kolektiva je v tem, da omogočijo seznanjanje s to problematiko slehernemu članu kolektiva. Stvar vsakega člana posamič pa je, da to tudi v resnici uporabi, se pravi, da vse to tudi prebere. Dandanes ob sodobnih sredstvih obveščanja res ne moremo vsega urejati samo na sestankih in reči, da je bil kolektiv seznanjen, če je določeno stvar slišal na sestanku. Dosti bolje je celo, če dobi v roke črno na be- (Nadaljevanje na 2. str.)

sindikata gradbenih delavcev Lojze Capuder v uvodnih besedah na svečanem podpisovanju samoupravnih dogovorov.

In naša skupna stvar je, da bomo te dogovore tudi dosledno izvajali. V nadaljevanju svojega govora pa je dejal:

»Nobena akcija doslej še ni tako intenzivno razgibala sindikalne organizacije in delovnih kolektivov kot dogovarjanja o samoupravnih sporazumih. Pokazala se je visoka samoupravna zavest v gradbeništvu, ki znajo označiti svoje lastne in ožje interese, delovnih organizacij z interesi celotne gradbene dejavnosti. S tem so naši delovni kolektivi ponovno potrdili, da so v okviru samoupravnega sistema brez vmešavanja države možna reševanja mnogih problemov, ki nastajajo v pogojih tržnega gospodarstva. Vse odločitve so bile sprejete z veliko odgovornostjo in zavestjo, da bodo koristile nam vsem.«

L. C.



Ob prelomnici leta si drug drugemu voščimo srečno novo leto, zaželim vse dobro ter razmišljamo, kaj nam bo prineslo prihodnje leto. Pri tem pa se nehote spomnimo na prehojeno pot.

Dnevi tako hitro beže, da skoraj izgubljam smisel za čas. Okupirajo nas proizvodnja, delo, sestanki in konference in že je leto okoli. Veliko smo v preteklem letu napravili, lahko bi pa še več, kajti od rezultatov našega dela je odvisno, kolikšni in kakšni kruh si bomo rezali jutri — skozi celo leto. In vsi si želimo belega in čimvečjega.

Več ali manj vsi vemo za težave in probleme preteklega leta, od pomanjkanja cementa, železa, organizacijskih problemov do nesmiselnih licitacij na tržišču, borbe za delo in tako dalje. Vse to in še marsikaj je do neke mere razlog, da nismo dosegli še več. K sreči pa prebrodene težave pozabljamo, za tiste pa, ki so še ostale in bodo nastajale, lahko smelo upamo, da jih bomo znali premagati. Up in vera v lastne sile nas nista nikoli pustila na cedilu. Garant za to je celoten kolektiv, naši strokovni kadri, strokovne službe na centrali, sodobna mehanizacija, predvsem pa visoka zavest naših delavcev.

Končno pa nam to potrjuje tudi 25-letnica obstoja podjetja in z njim vsi uspehi podjetja, ki smo jih v petindvajsetih letih dosegli. Sirom naše domovine stoji na tisoče objektov, ki so jih in jih še gradijo žuljave roke naših delavcev in tehničnih strokovnjakov. S svojim kvalitativnim delom in dobro organizacijo smo dokazali, da smo bili in bomo vedno potrebni naši socialistični družbi. Pri tem smo se izoblikovali v veliko in monolitno podjetje, utrdili delavsko samoupravljanje ter se v strokovnem pogledu dvignili na evropski nivo.

K tem velikim uspehom so pripomogli tudi medsebojno razumevanje, dogovarjanje, tovarištvo in doslednost v skupnih nalogah. Res se včasih pojavijo še ti ali oni problemi, ki povzročijo vročo kri, toda to je le prehodnega značaja.

In prihodnje leto? Mnogo odgovornih nalog je pred nami. Dokončati prevzeto delo v Portorožu, Šoštanju, Celju, Mariboru itd., uskladiti interno zakonodajo s pravkar podpisanimi samoupravnimi dogovori, izoblikovati sistem delitve osebnega dohodka, utrditi organizacijo podjetja, nabaviti dodatno mehanizacijo, povečati obseg dela v tujini itd.

Želim vsem članom kolektiva vse najlepše v novem letu 1970 z željo, da sleherni uresniči svoje cilje kar najbolj uspešno ter da bi se vse velike in male želje uresničile.

Predsednik CDS
Janez Kuštrin



Srečno Novo leto 1970



PO 817/1972

Osební dohodki in samoupravni dogovori

Zvezni odbor sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije je zbral od nekaj gradbenih podjetij zelo zanimive podatke. Ti podatki so bili zbrani in obdelani po republikah in predloženi na plenarni seji zveznega odbora, ki je bila v Beogradu 4. decembra 1969.

Na tej seji so predstavniki gradbenih delavcev iz vse Jugoslavije sprejeli tudi sklep, da bodo naredili vse, da bi najkasneje do prve polovice letošnjega leta podpisali podobne sporazume kot pri nas in na Hrvaškem tudi v drugih republikah. Hkrati bi tedaj tudi predložili rešitev za ureditev terenskega dodatka — veljavno za vso državo.

V Sloveniji je odgovorilo sedem gradbenih podjetij — med njimi so bila dobra in slabša, velika in majhna — ki so zaposlovala 30. septembra 9445 delavcev ali 22% vseh zaposlenih gradbincev v Sloveniji. V jugoslovanskem merilu so bili zbrani podatki od 55 podjetij s 93090 delavci ali 25% vseh zaposlenih v gradbeništvu.

Vprašalnik je izpolnilo tudi naše podjetje, zato bo nekaj primerjav še posebej zanimivih.

Startne osnove v neto din na uro

	NK	PK	K	VK	po- preč- je
GRADIS	2,65	3,07	4,05	4,80	3,44
SRS	2,72	3,17	4,13	4,73	3,54
SFRJ	2,56	2,73	3,44	4,42	3,24

Izplačani OD neto din na uro

	NK	PK	K	VK	po- preč- je
GRADIS	3,32	3,82	4,99	6,13	4,47
SRS	3,22	3,75	4,75	5,99	4,39
SFRJ	3,34	3,69	4,79	6,46	4,49

Terenski dodatek v neto din na uro — na upravičenca

	NK	PK	K	VK	po- preč- je
GRADIS	0,54	0,55	0,76	0,80	0,64
SRS	0,66	0,76	1,05	1,42	0,90
SFRJ	0,63	0,76	1,21	1,55	1,06

Vidimo, da je imelo naše podjetje nižje osnove kot v Sloveniji (to smo ugotovili že med letom), pač pa višja izplačila kot v Sloveniji in približno enaka kot v Jugoslaviji. Močneje zaostajamo pri terenskem dodatku, vendar samo v tem primeru, ko ga računamo na zaposlenega delavca in ne na upravičenca do terenskega dodatka.

Medtem ko pri nas dobijo terenski dodatek vsi zaposleni, to je 100%, znaša ta odstotek za Slovenijo 84% in za Jugoslavijo 55%. Se bolj jasna slika se nam pokaže ob podatku, da je predstavljala terenski dodatek v masi izplačanih osebnih dohodkov pri Gradisu 13,2% v Sloveniji 16,9% in v Jugoslaviji 11,3% (najmanj v Srbiji — 9,7%). Slovenija izplačuje v masi denarja precej več na račun terenskega dodatka kot druge republike. Druga za Slovenijo je Bosna in Hercegovina z 11,5%.

Spoznamo, da ne drži povsem trditev, da imajo v drugih republikah višje terenske dodatke. Imajo jih za dejansko delo na terenu — kar je prav; vendar imamo tudi mi »čisto« terensko delo višje plačano. Zaradi tega, ker pri nas dobivajo terenski dodatek vsi, pa je razumljivo, da je terenski dodatek na »upravičenca« nižji.

Zanimivi so odnosi med posameznimi skupinami ročnih delavcev, če predstavljajo startne osnove nekvalificiranih delavcev 100.

	NK	PK	K	VK
GRADIS	100	116	153	181
SLOVENIJA	100	117	152	174
MAKEDONIJA	100	105	122 (!)	175
JUGOSLAVIJA	100	107	134	173
Sporazum SRS za leto 1970	100	117	160	186

Najbrž nič manj zanimiv ni prikaz bruto kalkuliranih osnov.

	NK	PK	K	VK
GRADIS	4,40	5,30	7,20	7,60
SLOVENIJA	4,17	5,19	6,97	8,50
BIH	3,34	3,53	4,46	5,86
HRVATSKA	4,15	4,58	5,73	6,58
JUGOSLAVIJA	3,82	4,09	5,20	6,60
Sporazum SRS za leto 1970	5,40	6,40	9,50	10,60

Iz prikazanih podatkov vidimo, da smo pri nas že zdaj imeli precej višje kalkulativne osnove kot drugod v Jugoslaviji; hkrati pa skoraj enake (izplačane) osebne dohodke kot drugod.

Verjetno je blizu resnice trditev, da je produktivnost pri nas višja kot v jugoslovanskem poprečju za gradbeništvu. Vendar — če je to res — se doslej to ni odražalo v enaki meri tudi pri osebnih dohodkih. Zato bomo bržkone morali v bodoče osebne dohodke povečati močneje kot doslej in močneje kot bodo naraščali v bodoče v jugoslovanskem gradbeništvu. To nam bodo med drugim omogočile tudi nove kalkulativne osnove.

S povečanjem vrednosti živega dela v prodajni ceni bomo morali hkrati narediti vse — kar moramo in znamo — da bo višje vrednoteno živo delo tudi več prispevalo k hitrejši rasti nove vrednosti, to je dohodka. Kajti teoretično in praktično samo (živo) delo ustvarja novo vrednost — dohodek. Predvsem bomo morali izboljšati in potem stalno izboljševati sedanji način nagrajevanja.

Stane Uhan

Dne 5. 10. 1969 je pri krivljenju železa stroj odščinil del mezinca Marjanu Merlaku.

— 11. 7. 1969 se je na stroju »Ream gilvestri« huje ponesrečil Milan Hlupič. Stroj mu je stisnil roko in odrezal tretji in četrti prst leve roke.

— 19. 8. 1969 se je pri natezanju železa zlomila železna palica. Pri tem so drobci železa padli v oko železokrivcu Edu Pongracu.

— 16. 8. 1969 se je pri rezanju odtrgal kos železne palice in udaril po glavi Zijada Jusića.

— 15. 4. 1969 se je pri rezanju odlomil kosček rezila in odletel Ramji Avdiću v nogo.

— 26. 8. 1969 je Hasibu Mujiću pri ročnem transportu železa padlo več železnih palic na desno roko.

— 23. 10. 1969 je pri rezanju betonskega železa poškodovala železna palica desno nogo Božotu Stipiću.

— 7. 11. 1969 si je Murat Avdiću pri transportu železa poškodoval kazalec leve roke.

Ker je ta zadeva pereča, objavljamo za vse železokrivce v podjetju naslednja navodila:

Nesreča nikoli ne počiva. Pri delu železokrivca je potrebna predvsem lastna disciplina. Da je delavec pri delu lahko »discipliniran«, mora poznati najosnovnejše pogoje varnega dela.

Železokrivski prostori naj bodo opremljeni z dvema vhodoma in izhodoma, tako da je možna krožna enosmerna hoja ali vožnja. Zvratnim vožnjam se je izogibati.

Stroji, katere uporabljajo železokrivci, morajo biti pravilno zavarovani. Osi, zobniki, jermenice in podobno morajo biti tako zavarovane, da ni mogoče s katerim koli delom telesa zaiti v nevarno območje, da ga nezavarovani del stroja ne more prijeti za delovno obleko ali kako drugače poškodovati.

Delovodja je dolžan redno po vsakem čiščenju, mazanju, popravilu in podobno, stroj pregledati in se prepričati, če so vse varovalne naprave ponovno nameščene na svoja mesta. Da varovalnih naprav ne bi mogli snemati, se priporoča — kjer je to mogoče, — da so varovalne naprave na šarnirje.

Mazanje, čiščenje in popravilo stroja je dovoljeno le v času, ko stroj miruje.

Vlaganje palic v rezalec je lahko zelo nevarno, če se ne vloga urejene palice in če se vloga, ko stroj in rezila ne mirujejo. V takem primeru pride do stiska prstov. V stroj se sme vlagati le urejene palice in ko stroj miruje. Enako velja tudi za krivilec. Za vlaganje se priporoča tudi posebna naprava, da ne pride do krivljenja vlaganja. Palice, katere se reže, pa ne smejo biti krajše od 3 m. Stroj nad rezilom bi naj bil zavarovan s pleksi steklom, da se prepreči odletavanje okruskov ali podobno. Če niso rezila zavarovana s pleksi steklom, naj uporablja delavec očala.

Za lažji transport dolgih palic do rezalca so priporočljiva posebna stojala z valji, da je čimmanjše trenje.

Da ne pride do poškodb pri ročnem rezalcu, se priporoča, da to delo opravljata dva delavca.

Pri ročnem krivljenju se mora ročico za krivljenje vedno odrtivati od sebe in nikoli vleči za sabo, ker lahko pride do udarca z ročico.

Zelo previden mora biti delavec pri odvijanju železa, ki je v kolobarjih in pri ravnanju ter natezovanju takega železa, saj se železo lahko odtrga, sname in podobno. V takem primeru mora imeti delavec ščit za obraz, prostor pa mora biti zavarovan.

Pri čiščenju ali krivljenju železa, kjer odpadajo »škarjasti« delci železa ali rja, morajo delavci obvezno uporabljati očala.

Železokrivilec mora biti tudi pravilno obločen — opremljen. Poleg ostale opreme mora imeti predvsem rokavice, predpasnik, čevlje z jekleno kapico, čelado, po potrebi pa tudi varnostni pas za navez v višini in obleko, katere rokav se v zapetju zapenja, prav tako tudi hlačnice v spodnjem delu.

Železokrivcem na delovnem mestu je prepovedana uporaba gumijaste obutve (škornji), sandali, čevlji s tankimi podplati in podobno.

Lo-Jo

Obveščenosť

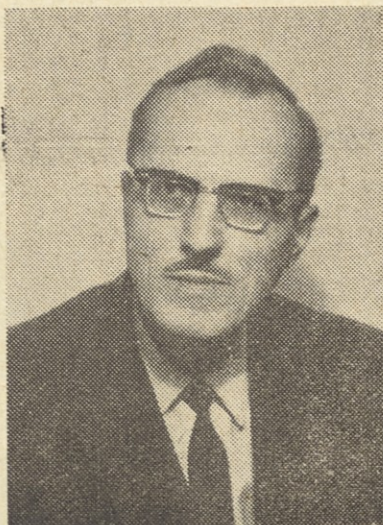
(Nadaljevanje s 1. str.)

lem, kako stvari stoji, se pravi v glasilu kolektiva.

Na podlagi vsega tega bi bilo primerno določiti v statutu podjetja, kjer bi rekli, da je obveščanje dvostranska dolžnost. Prvič je to dolžnost tistega, ki sklepe sprejema in jih je dolžan razložiti, drugič pa je dolžnost slehernega člana kolektiva, da pisane informacije in glasilu kolektiva tudi prebere. Poslej ne bi smel več veljati izgovor, da o stvari »niso bili obveščeni«, če pa je bila namreč objavljena v Gradisovem vestniku. Njegova stvar, če tega ni prebral! Posledice si mora pripisati sebi in ne komu drugemu.

Saj poznamo tisti pregovor: Izgovor je dober, četudi ga pes na repu prinese.

Bruno Wabra - 60 letnik



Bruno Wabra je pristal v našem podjetju 16. junija 1948. Zaposlil se je kot šef komuna'e v takratnem naselju ob Vilharjevi cesti.

Teklo je tretje leto po osvoboditvi. Obleka, čevlji in prehrabeni artikli so bili še na karte, skratka težko je bilo za hrano. Delavci so zahtevali več hrane in boljšo. Te pa od nikoder ni bilo. Toda Bruno ne bi bil Bruno, če ne bi že takoj od začetk izkoristil vse svoje organizacijske sposobnosti. Tako mo z njegovim požrtvovalnim delom to kritično leto v splošno zadovoljstvo vseh delavcev kar dobro prebredli.

Ko je naše podjetje prevzelo izgradnjo Zenice, je Wabra prevzel prav tako delovno mesto v Zenici. Tako je tudi Bruno stopil na trdo pot pravega gradbenca. Leta 1953 ga najdemo na Ravnah na Koroškem, leto kasneje v Skofji Loki. Zaradi izrednih organizacijskih sposobnosti in novan za komercialnega šefa v podjetju je bil kmalu za tem ime Kopru, pozneje na avtocesti Grosuplje. Leta 1957 pa je bil premeščen v Titograd, kjer je ostal dve leti. Po vrnitvi iz Titograda je na centrali podjetja prevzel delovno mesto blagajnika. Ob katastrofalnem potresu v Skopju pa je s prvo skupino odšel v Skopje. Danes zaseda delovno mesto šefa oddelka v finančni operativni gospodarsko finančne službe podjetja.

Bruno Wabra pa ni bil samo dober delavec, temveč tudi dober športnik, kulturni delavec, pevec itd. Bil je med ustanovitelji Gradisovega športnega društva. Sodeloval je pri vseh kulturnih prireditvah, delal je v sindikatu, skratka tam, kjer je bilo potreba.

Tak je naš Bruno, delaven, skromen, zvest sodelavec našega podjetja in dober oblikovalec vsega, kar je naprednega in boljšega. In s to ugotovitvijo mu ob njegovi 60-letnici iskreno čestitamo.

C.

Sodelavcem in celotnemu kolektivu

Bliža se novo leto in običaj je, da napravimo obračun dela preteklega leta. Tudi zame je to veljalo, toda v tem letu in ob koncu lanskega leta mi je to prekrizala nepričakovana bolezen.

Moje zdravstveno stanje se je sedaj že precej izboljšalo in upam, da se bom v naslednjem letu vrnil na delo, čeprav bo potrebno dovolj truda, kar pa se da z dobro voljo in vztrajnostjo doseči. Poleg tega ne bom pozabil tudi na vse spodbudne besede svojih sodelavcev z gradbišča Jesenice, kakor tudi tovarišev z drugih gradbišč, obratov in centrale, ki so me obiskovali med letom.

Kljub boleznim se zanimam za delo, uspehe in probleme gradbišča Jesenice, kakor tudi podjetja. Prebiram tudi Gradisov vestnik, katerega redno dobivam in izvem novice celotnega kolektiva. Veseli me napredek in uspeh našega gradbišča v tem letu kakor tudi podjetja, čeprav so iz leta v leto težje razmere.

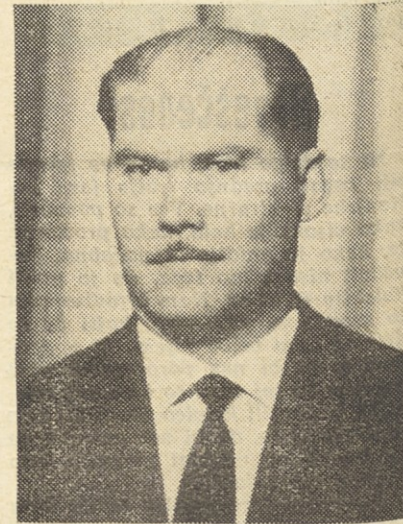
Moja želja za leto 1970 je, da tudi v bodoče gradbišče Jesenice in celotno podjetje dobro napredujeta in imata uspeh doma in v svetu. Osebnostna želja pa je, da se čimprej pozdravim.

Iskren pozdrav!

Franc Vovk



Jože Jerkovič - 50 letnik



Starejši tako tudi mlajši delavci dobro poznajo Jožeta Jerkoviča, skladiščnika v kovinskih obratih Ljubljana. In kako ne, saj je že 21 let zaposlen na istem delovnem mestu.

Jože Jerkovič je bil rojen 9. 12. 1919 v Male Malenici pri Kostanjevici na Dolenjskem. Torej blizu svetovno znane »gadove peči«, kjer se pije najboljše dolenjski cvček.

Naš Jože je zelo pošten in vsestransko uporaben skladiščnik. O tem zgovorno priča podatek, da je imel v skladišču stalno za okrog 250 milijonov starih dinarjev vrednosti in v vseh 21 letih službovanja mu ni ničesar manjkalo ali se izgubilo. V obratu je deležen vsestranskega zaupanja. Sodelavci in vodstvo enote ga imajo radi.

Ko sem ga ob 50-letnici vprašal, kako se počuti, je odgovoril: »Dobro, zadovoljen sem, le v drugi polovici mojega stoletja bi končno rad prišel do lastnega stanovanja.

Sedaj stanujem kot podnajemnik pri tovarišu Filipiču, kjer imam le malo sobico in kuhinjo. Vsi drugi prostori in sanitarije pa so skupni. Rad bi se izselil, toda nimam kam,« je še pristavil. »Z delom sem zadovoljen, najbolj srečen pa takrat, če mi vse »štima«. Poznam ves material, vse specialne dele, ki jih ni malo.

Do pokoja mi manjka še osem let. Ker imam veliko dela bo teh osem let še prehitro minilo.

Kot vzornemu in vestnemu delavcu mu ob njegovem srečanju z »Abrahamom« iskreno čestitamo in mu ključemo — še na mnoga leta.

Sodelavec

Gradisov vestnik

•Gradisov vestnik• Izdaja delavski svet podjetja Gradis Ureja ga uredniški odbor Odgovorni urednik Lojze Cepuš Tiska Iškarna »Toueta Tomšiča« v Ljubljani — Izhaja mesečno

Šest žena in šest želja

Sestim najbližjim sodelavkam smo postavili samo dve vprašanji: Vaša osebna želja v letu 1970.

Kaj želite podjetju ali enoti, v kateri ste zaposleni, v letu 1970.

Naše žene in dekleta so nam na vprašanji odgovorile takole:

Marija Zajc, materialni knjigovodja v centralnem skladišču:

Predvsem si želim stanovanje, na katerega čakam že polnih 20 let. Sebi in svojemu otroku pa mnogo zdravja in zadovoljstva. Podjetju želim mnogo poslovnih uspehov, uspešen razvoj, mnogo sodelovanja med enotami in seveda dosti denarja.

Marija Perovšek, blagajničarka centrale podjetja:

Moja največja želja je, da bi se letos vselila v novo stanovanje. Z velikim trudom sva hišo z možem spravila do tretje faze in prepričana sem, da bom ob koncu leta, če ne že prej, že v novi hiši. Seveda bo potrebno še stanovanje opremiti, toda vse naenkrat ne gre.

Kdo ne bi želel podjetju dober poslovni uspeh, saj končno od tega živimo! Zadovoljna sem, da je tako, čeprav bi želela še več.

Helena Žigon, zaposlena v upravi stanovanjskih hiš:

V novem letu si želim predvsem zdravja in dobrega razumevanja v družini in čim več prostega časa, da bi se posvetila otrokom in pa obiskovanju naših

hribov, v katere zelo rada zahajam.

Podjetju pa želim čimveč poslovnih uspehov in čimveč dela v letu 1970. Enoti, v kateri delam, pa želim, da bi poslovala vsaj s takšnim uspehom kot dosedaj.

Ljuba Tome, šef komercialne projektivnega biroja:

Preveč želja ni dobro imeti, ker se ti potem ne uresničujejo. Želim si samo eno, da bi moja hčerka doštudirala na ekonomski fakulteti, ter si tako zagotovila svojo eksistenco.

Sicer imamo v projektivnem biroju dela čez glavo. Zelela bi pa še več, saj v delu najdem zaščeno. Želim, da bi se podjetje v polni meri razvijalo in ostalo kot doslej vsem v ponos.

Marina Zaviršek, vodja kadrovske službe v strojno prometnem obratu:

Srečna sem doma v krogu svoje družine. Zelela bi, da bi to

tudi tako ostalo v letu 1970. To je moja največja osebna želja.

Našim delavcem in sploh celotnemu kolektivu Gradisa želim obilo uspehov v proizvodnji, šoferjem srečno vožnjo, strojnikom pa čim manj popravil in dosti denarja. Naj bi bilo novo leto 1970 še bolj uspešno.

Martina Čebašek, finančni knjigovodja v gospodarsko finančnem sektorju:

Želja imam veliko, še preveč, seveda vse se ne bodo uresničile. Zelo rada spoznavam tuje kraje in običaje, zato si najbolj želim, da bi si lahko drugo leto ogledala Španijo in Francijo — pa ne sama!

Podjetju pa bi želela, da bi imeli veliko dela, da bi uspeli na vseh licitacijah, posebno na bodoči avto cesti Vrhnika—Postojna, dobre finančne rezultate in s tem tudi za nas vse debelejšo denarnico.

Srečno 1970!

Nizke in hidro gradnje

Tovrstna gradnja zahteva znatno višjo stopnjo organizacije in tehnologije kot pa gradnja visokih objektov. Karakteristika sodobne tehnologije gradnje takih objektov je v popolnem nadomestilu ročnega dela s strojnimi delom.

Pri nas lahko v bodoče uspemo le z integracijo večjih podjetij, da se združuje kapital in težka mehanizacija.

Prvo takšno integracijo za nizke gradnje smo dobili s formiranjem združenja »GAST« (»Gradis«, »Slovenija-cesta«, »Tehnogradnje« Maribor in »Primorje« Ajdovščina).

Bodoči razvoj podjetij, ki izvajajo nizko gradnjo, naj bo v smotrni delitvi dela med sedanjimi večjimi podjetji v okviru »GAST«, ki bodo združevala istovrstne kapacitete, in na drugi strani med drugimi gospodarskimi organizacijami in komunalnimi podjetji, ki naj bi izvajala dela le v obsegu, ki ne presega njihovih kapacitet glede na strokovne kadre in opremljenost. Opremljenost s srednjo in težko mehanizacijo »GASTA« je dvakrat večja na zaposlenega, kakor je poprečje za vsa gradbena podjetja v SR Sloveniji. Če to opremljenost izrazimo s KM na zaposlenega, predvidevamo, da se bo do leta 1975 povečala za četrtino.

Izvajanje gradbenih del bo tudi v bodoče poverjeno specialnim delovnim grupam (mostovi, hidrocentra-

le, letališča, železnice, predori, asfaltne in betonske ceste...).

Predvideno je tudi prevzemanje večjih del v inozemstvu, da bi pridobili nadaljnje izkušnje za delo v domovini.

Do leta 1975 je planirana postopna sodobna notranja organizacija s poudarkom na mrežno planiranje in vrednotenje vseh vrst podatkov z elektronskimi računalniki.

Projektantska dejavnost

Razvoj te dejavnosti pri nas je dosegel zavidne uspehe in nekateri vodilni projektanti so dosegli evropski nivo. Ti strokovnjaki predstavljajo umski potencial, ki ga potrebujemo za nadaljnji razvoj strokovnih kadrov na tem področju.

Če hočemo kvalitetne in ekonomične projekte, moramo imeti na voljo dovolj časa za pripravo in za študij projekta. Prvi važni ukrep za perspektivo je, da obvezno vključimo specializirane projektantske organizacije v predinvesticijsko dejavnost.

Sedaj razdrobljene in razkropljene projektantske organizacije je treba združiti v poslovna združenja. Zaostri se morajo pogoji za registracijo in izvesti obvezno verifikacijo projektantskih organizacij.

Med pomembna področja projektantske kreativnosti spada tudi širo-

ka urbanistična dejavnost. Na tem področju je nujno ločiti področje urbanistične službe (zavodi za urbanizem) in urbanistično projektiranje (projektantske organizacije). Nujno pa je od te dejavnosti v bodoče izključiti vse tiste, ki za to niso certificirani. To velja predvsem za stanovanjska, komunalna in podobna podjetja ter formacije pri raznih družbeno-političnih skupnostih.

Sodobna usmeritev tehničnih kadrov zahteva specializacijo znanja mladih kadrov, vendar ne na I. in II. stopnji študija v šoli, temveč na tretji — podiplomski stopnji, vendar ob pogoju primerne operativne prakse mladega projektanta, katero pa bo pridobil samo z dobro organiziranim projektivnim delom. Projektantske organizacije bodo v bodoče sistematično organizirale možnost strokovnega usposabljanja v tujini, da bodo mladi kadri obogatili s sodobnimi in bogatimi izkušnjami posredovali le-te doma za razvoj stroke in celotnega gospodarstva.

Glede na sedanjo ugodno kvaliteto raven naših projektantov se predvideva povečani izvoz projektantskih uslug v inozemstvo, ker je to ekonomsko najbolj rentabilno.

V drugem nadaljevanju in zaključku se bomo malo podrobneje ustavili pri izobraževanju kadrov in uporabi elektronskih računalnikov v gradbeništvu.

Ing. Dragovan Sever



Z roditeljskega sestanka v Čakovcu — Starši se zelo zanimajo za svoje otroke. Sodelovanje med podjetjem, šolo in starši je za vzgojo kadrov nujno potrebno



Ob srečanju starih gradbinev na sedežu republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev Slovenije

Večer med našo mladino

Kar nekam nerodno mi je povedati, da sem po 22 letih službovanja v našem podjetju prvič prestopila prag našega vzorno urejenega samskega doma v Bavdkovi ulici. Že v avli doma sem opazila, da vlada red in disciplina.

Ko sem našla prijaznega predsednika mladinske in domače skupnosti tov. Janeza Haka, smo se zbrali z mladinci — vajenci v televizijski sobi in pogovor je takoj sproščen potekal.

V domu živi kakih 50 mladincev — vajencev, ki so zaposleni na različnih enotah — Ljubljana, Ljubljana okolica in v kovinskih obratih. Takoj je videti, koliko kakšna enota skrbi za svoje vajence. Nekateri se zelo pohvalijo, drugi pa imajo probleme, katerih v enoti ne vidijo, ali pa jih nočejo videti.

Dnevna soba, v kateri se je prej razvijalo klubsko življenje, je danes zasedena po novodošlih delavcih. Mislim, da je slej ko prej treba to sobo zopet izprazniti ter v njo namestiti knjižnico, katero mladina zelo pogošča. V njej bi igrali tudi šah, katerega sedaj ne morejo igra-

ti oziroma ga vajenci igrajo po spalnicah, kar pa ni najbolj prijetno.

Med našo mladino je športna dejavnost zelo razširjena. Do nedavnega so še igrali priljubljen nogomet, ne vedo pa še, kje bodo od spomladi dalje imeli treninge, ker nimajo nogometnega igrišča. Pripravljeni so igrišče napraviti sami z udarniškim delom, vendar jim je treba nekeje zagotoviti primeren prostor.

Tov. Vinkovič, ki je »zadolžen« za nogomet, je povedal, kako tekmujejo z drugimi podjetji in ustanovami ter imajo pri tem kar lepe uspehe. Tudi na Gradisovih športnih igrah so sodelovali. Mislim, da jim te zabave ne smemo ukiniti, saj je neprimer- no bolje za družbo, da se mladina izživlja v športu, kot pa v pohajkovanju in brezdelju.

Tov. Branko Škof pa je dejal, da strelci trenirajo v kleti samskega doma redno dvakrat tedensko. Mnogokrat tudi tekmujejo z drugimi poslovnimi enotami. Želijo, da bi ta sekcija delovala še v bodoče, saj imajo s streljanjem pravo veselje.

Sekcija namiznega tenisa ne deluje, čeprav bi mladina prav rada

trenirala. Ne deluje pa zato, ker nima ustreznih prostorov. Morda bi bilo dobro, če bi igralci namiznega tenisa iz centrale pritegnili mladino v svojo ekipo, ki bo sčasoma potrebovala nove kadre.

Šahovska sekcija, tako je dejal tov. Manjovič, sicer deluje, vendar ne tako, kot bi morala. Ker nimajo več klubske sobe, igrajo šah po spalnica.

Mladina sodeluje tudi v počitniški zvezi Slovenije. Na Visokem so udarniško urejali počitniški dom. Mnogi naši mladinci so žrtvovali svoje proste sobote za udarniško delo, kar je bila hkrati rekreacija. Udeležili so se tudi izletov, kot npr. v Dražgoše, Iški Vintgar in na Plitvička jezera. Naša mladina je sodelovala tudi na tradicionalnem »pohodu okrog okupirane Ljubljane«, udeležili pa so se tudi proslave na Jančah, kjer je bila znana partizanska bitka.

Enkrat tedensko je v domu sestanek celotnega kolektiva domače skupnosti. Na tem sestanku obravnavajo tekoče probleme ter debatirajo o političnih dogodkih doma in v tujini. Ko je bil v obravnavi sta-

tut podjetja, se je razprave udeležila tudi mladina.

Dvakrat na teden pa imajo z vzgojiteljem doma ponavljalne ure iz tematike.

V prihodnjem mesecu bo delavska univerza priredila poučna in zanimiva predavanja, spremljana z barvnimi diapozitivi.

Ko je bil naš pogovor pri kraju, sem se zamislila v življenje naših vajencev — mladine. Pri našem podjetju jim nudimo drugi dom, namoestiti jim moramo njihove starše in rednike. »Lepa beseda — lepo mesto najde« — tega izreka se moramo držati. Naša mladina ni pokvarjena, pokvarimo pa jo lahko sami, če ji ne bomo prisluhnili in je razumeli. Prav za naše mladince, s katerimi sem imela razgovor, pa lahko rečem, da so prav prijetni in dobri fantje. Če jim bomo pomagali, bodo tudi oni znali ceniti skrb podjetja za njihovo vzgojo in prepričana sem, da bodo po končani šoli in vstopu v življenje postali najboljši člani našega kolektiva.

N. P.

Iz tujih logov

Priznani francoski grafik je dobil od ugledne tovarne konjaka pismo: »Prirejamo konkurz, da bi dobil najboljši plakat za naše proizvode. Zelo nas bo veselilo, če se boste natečaja udeležili z nekaj osnutki plakatov. Za najboljši plakat je razpisana nagrada dva milijona. Osnutkov plakatov, žal, v nobenem primeru ne vračamo.«

Grafik je poštoobratno odgovoril: »Jaz prirejam konkurz, da bi ugotovil, kateri francoski konjak je najboljši in me bo zelo veselilo, če bi se vaše podjetje z nekaj steklenicami konkurza udeležilo. Poslanih steklenic žal v nobenem primeru ne morem vrniti.«



Leva slika: V notranjosti belilnice tovarne viskoze v Banjaluki. Srednja: Po napornem delu tudi malo dobre volje ni odveč — Desno: Brez dobrega strojnika in kompresorja ne bi šlo

Gradis v porušeni Banjaluki

Obiskali smo naše delavce, ki obnavljajo tovarne viskoze

Reportaža

Težka pot v porušeno Banjaluko. Položaj v mestu je še vedno kritičen. »Gradis« v tovarni celuloze in viskoze v Banjaluki. Priznanje našim delavcem za izreden trud in organizacijo pri sanaciji tovarniških objektov.

Kdor hitro da, dvakrat da

Gradis iz Ljubljane uspešno izvodi gradjevinarske radove

Poleg finančnih sredstev v znesku 100.000 N dinarjev, ki jih je naš delavski svet namenil za Banjaluko, je naše podjetje prevzelo tudi sanacijo objektov tovarne celuloze in viskoze v Banjaluki. Sanacija tovarne je med prvimi nalogami, saj je potrebno čimprej pognati stroje in druge naprave za normalno obratovanje. Poleg tega je v tovarni zaposlenih čez tisoč delavcev, ki komaj čakajo, da se bodo lahko vrnili na delo. Zato naši delavci, ki delajo na obnovi porušjenih objektov, tudi toliko hitijo.

Tone Zaletelj, ing. Janez Pogačnik in naš stari znanec z Raven na Koroškem Feliks Kvar, so ravno razpravljali o »evrolanu«, ko smo stopili v zasilno pisarno gradbišča. Razveselili so se nas, verjetno še bolj »evrolana«, kajti tu je vsaka minuta dragocena.

»Borimo se s časom in gripo,« se je nasmehnil tovariš Tone.

Posedli smo in kmalu je stekel pogovor o delu in življenju v Bosni.

»V Banjaluko smo z avtobusom prispeli 12. novembra, torej 14 dni po usodnem potresu. Ker kompozicije vlaka v katerem stanujemo, še ni bilo, smo noč prespali kar v avtobusu. Čeprav še nismo imeli urejenega stanovanja, niti prehrane smo takoj začeli z delom. No, drugi dan do večera je bilo vse urejeno. Vlak smo našli na sedmem tiru in tudi večerjo smo že imeli,« je dejal tovariš Zaletelj.

»Od takrat naprej delamo nepretrgoma po dvanajst ur na dan ter vse sobote in nedelje. Domov gremo le v izjemnih primerih.«

Izmed objektov celuloze in viskoze je bila najbolj poškodovana belilnica, sledi ji kuhinja, sortacija sušilnice, elektroliza, na viskozi pa objekt regeneracije. Porušen je bil tudi 92 metrov visok dimnik. Belilnico, čeprav je bila najbolj porušena, so naši delavci usposobili v treh tednih. Obsega tri etaže po 900 m² tlorisa ali skupno 2700 m² tovarniških prostorov. Delo je bilo zelo nevarno, saj bi se vsak čas lahko zrušila ta ali ona preklada ali celoten strop etaže. Tu so morali zamenjati več kot tretjino stebrov in nosilcev. Opaževanje in betoniranje stebrov je bilo zelo težavno delo, saj je potekalo med stroji, na slabem zraku itd.

Nekateri stebri so bili visoki tudi po šest in več metrov. Danes je belilnica že sposobna za montažo strojev. Dela na drugih objektih bodo po zagotovitvi tovariša Zaletelja gotova do konca januarja.

Delavci so v glavnem iz Raven na Koroškem. Stanujejo v zelo lepo urejeni kompoziciji vagonov, ki jih je železniško podjetje napravilo za ta namen. V kompoziciji so posebni vagoni za kuhinjo, jedilnico in umivalnico. Delavcem kuha priznana kuharica Antonija Terbovšek, prav tako iz Raven na Koroškem. Za nabavo vsega materiala pa je odgovoren Suljo Šahimović.

Objavljamo še originalni odlomek o našem delu, ki je bil objavljen v »Biltenu« tovarne celuloze in viskoze v Banjaluki. »Pogon bjelione naše fabrike najviše je stradao usljed zemljotresa. Visoki betonski stubovi su popucali, serklaž takodje i pravo je čudo kako se pod ovolikim opterećenjem objekat sačuvao da se potpuno ne sruši. Zbog izuzetnih oštećenja na pojedinim mjestima bilo je pravo majstorstvo postaviti potporne drvene stubove i oplata radi obezbeđenja što je omogućilo bolje izvođenje gradjevinarskih radova. Zahvaljujući broj intervenciji gradjevinarske operative ti prethodni radovi su dobro obavljani, i poduzeće »Gradis« iz Ljubljane koje izvodi radove na sanaciji ovog pogona pokazalo je vandrnu organizaciju posla. Radnici ovog preduzeća pokazali su izvandrno zalaganje. Zbog toga u ovom pogonu radovi najviše i odmiču.«



Drago Vidović: Čeprav je veliko dela, se da živeti tudi v daljni Bosni

Bila je že trda noč, ko smo se poslovili od naših delavcev. Ponosni smo na njih, saj so v tako kratkem času veliko napravili.

L. C.



Belilnico v tovarni viskoze v Banjaluki je bilo zelo težko popravljati. Delo se je odvijalo v ozkih prostorih in v stalni nevarnosti, da se kaj ne poruši

V Banjaluko bo potrebno odpeljati nekaj lepilnega materiala »evrolana«, pa kar mudi se. Tako je naročil vodji našega centralnega laboratorija Nedanu Sevniku pomočnik tehničnega direktorja za operativno Jože Lipovec.

Izkoristil sem ugodno priložnost in ob 10. uri smo že hiteli proti Zagrebu. Čeprav je ta dan snežilo, nam novi sneg vse do Zagreba ni delal težav. Na našem gradbišču v Zagrebu smo naložili »evrolan« in že smo z enourno zamudo po snegu brzeli proti Novski. Sofer Zakrajšek je malo pred odcepom avtoceste pri Okučanih dejal:

»No, če bo šlo tako naprej, bomo kmalu v Banjaluki.«

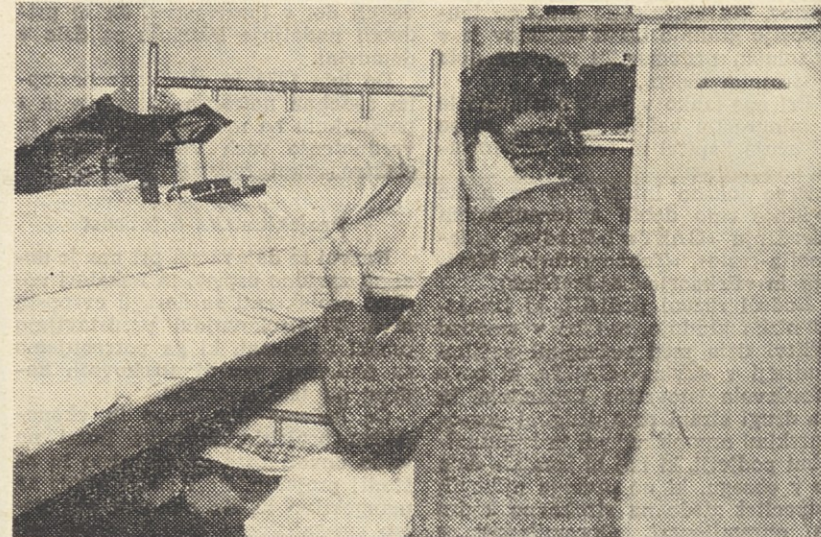
Toda misel je bila prehitro izrečena. Komaj smo zavili z avtoceste, se je ustavilo. Snežilo je kot za stavo.

Nezorano cesto je pokrivala 50 do 60 cm visoka snežna odeja. Le s težavo smo rinili naprej. Srečanje z drugimi avtomobili je bilo res problematično. Še sreča, da je bil sofer opremljen za zimsko vožnjo.

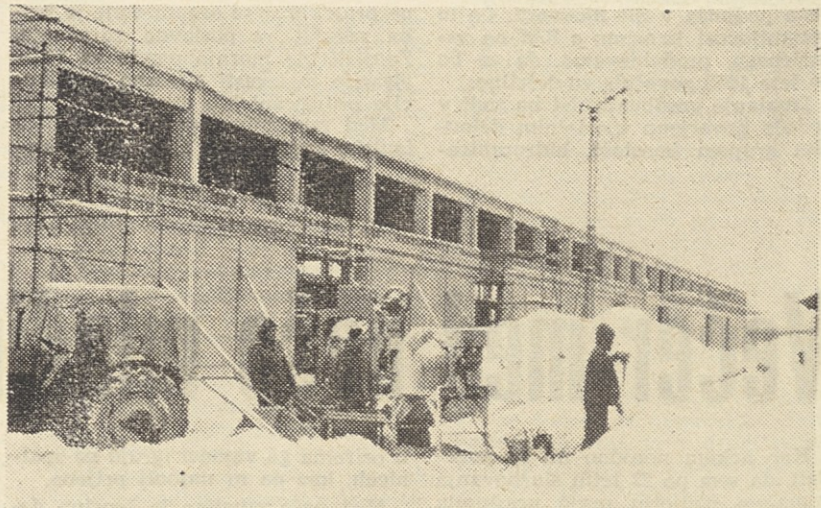
Mračilo se je že, ko smo prispeli v Banjaluko. Prvo srečanje s porušanim mestom nam je nudilo dokaj žalostno podobo. Porušene in razpokane hiše, visok sneg, ljudje v zasilnih »vikend« hišicah, ki se šibijo pod snegom. Poleg tega, kot so nam pravili, je mesto zajela še epidemija gripe. Ljudje si pomagajo kot vedo in znajo. Življenje je težko, in to še pozimi. Zato jim je vsaka, pa še tako majhna pomoč dobrodošla.



Rada kuham, če so ljudje zadovoljni, je dejala Antonija Trbovšek ob nedavnem obisku v Banjaluki



Takole stanujejo naši delavci v Banjaluki. Čeprav v vagonu, je kar prijetno



Tudi gradbišče v Zagrebu je pokrilo sneg. Veliko so napravili, toda še premalo, je dejal sektorski vodja tov. Kancijan



Levo: Kompozicija vlaka, v kateri stanujejo naši delavci v Banjaluki. Debela snežna odeja je pokrila vagone, zato je v njih še bolj toplo — V sredi: Tone Zaletelj, Nedan Sevnik in Feliks Kvar v objektu belilnice — Desno: V slogi je moč. Včasih tudi zimske gume odpovedo

Po gradbiščih avtocest v ZR Nemčiji

Studijskega potovanja, ki ga je organiziralo društvo inženirjev in tehnikov, sta se udeležila tudi člana našega kolektiva inž. Milivoj Šircelj in Jože Lipovec. Iz obširnega poročila, ki sta ga sestavila po zaključku študijskega potovanja, objavljamo le posamezne odlomke strokovnega oglada.

Ogled obsežnih zemeljskih del na cesti München-Garmisch Partenkirchen

V bližini starnberskega jezera, južno od Münchna, sečejo na novi avto cesti München—Garmisch—Partenkirchen obsežna zemeljska dela. V teku so izkopna dela do globine 15 in več metrov in prav taki nasipi. Izkopna dela so v ilovici, v kateri se pa pogostoma pojavljajo tudi samice, velikosti tudi do 1 m³. Kopljejo težki bagri kap. do 3 m³, prevažajo specialna terenska vozila do 20 ton nosilnosti, angažirani so tudi sami težki buldozerji, kot D 8 in D 9 Caterpillar. Za vgrajevanje zemeljskih gnot pa uporabljajo ABG vibro valjar tež. ca. 13,5 tone, ki ga vleče po gradbišču buldozer jakosti ca. 120 Ps.

Ogledali smo si nasip, ki je na mestu oglada visok ca. 15 m. Predstavnik izvajalca del je izjavil, da so na tem delu trase v letošnjem letu vgradili nad dva milijona kubikov materiala. Pri vgrajevanju so uporabljali en vibrovaljar tipa ABG, težine kakih 13,5 tone. Dnevna kapaciteta vgraditve je znašala ca. 8000 m³ pri množinskem delu. Debelina nasipnih plasti je znašala od 1 do 2,0 m, kar je bilo odvisno od vrste materiala. Izkopni material so vozili kar po trasi tako, da so tudi transportna vozila uporabljali za utrjevanje. Vozila so bila sistema Faun, nadalje specialna vozila Euclid, ki prevažajo ogromne zemeljske gnote, tudi do 20 m³.

Na gradbišču so le strojniki in mehaniki, gradbeni delovodje in gradbeni inženirji.

Na cesti Frankfurt-Porurje

Podobno, pa še veliko večje tako gradbišče smo si ogledali v bližini Wetzlarja pri gradnji nove AC Frankfurt—Porurje, ki vodi preko Siegena. Tu je v pretežni večini V. kategorija zemljišča, torej skala, ne povsem kompaktna. Ogledali smo si le zemeljska dela na križišču avto cest, ki je bilo za zemeljska dela karakteristično za vse to območje. Na istem odseku deso tekle tudi dela na obsežnih objektih. Opazovali smo delo ekipe, v kateri so prevladovali le najtežji gradbeni stroji. Njihova skupna kapaciteta je znašala ca. 10 m³ nakladalnega prostora. Bili so to bager s ca. 1 m³ žlico, nakladači z 2 m³ žlico, buldozer D 9 in D 7, riperja in za miniranje vagon drill, ki je bil v tanlenski navezi s kompresorjem. Vagon drill je bil moniran na specialnem goseničarju in je imel le 6 m dolge svedre. Kompletno pripravo min s kompresorjem vred je upravljal en delavec. To, kar niso opravile mine, je dokončal buldozer z riperji in tako omogočil nemoteno in kontinuirno nakladanje tako bagru kot tudi nakladačem. V eni uri se je na tem delovišču namreč naložilo na težke transporterje 1000 do 1200 m³ zkopnega materiala, pretežno skale.

Prevoz do mesta vgraditve, oddaljen od izkopa ca. 2 km, je tekkel po asfaltni cesti, ki je bila pripravljena nalašč za to. Vozili so le s težkimi vozovi, nosilnosti do 20 ton kot npr. Faun, Deutz in podobnimi. Promet se je na tem delu ceste odvijal s hitrostjo 40 do 50 km na uro. Za čiščenje ceste je bil določen še poseben težki greder, ki je odpiral vse, kar je padalo z avtomobilov. Na tem odseku je stalno križarila še sisterna z gorivom, ki je po potrebi polnila tanke izkopnih in nakladalnih strojev kakor tudi avtomobilov. Tu je bilo še posebno vozilo, opremljeno z različnimi nazili, ki na enostaven in hiter način opravi mazanje vseh strojev, največ med delom ali med kratkimi postanki.

Avtomobili so navažali izkopni material direktno v nasip. Za čiščenje nasipnega področja pa sta še krbela dva hitra buldozerja tako, da ni nikoli mogel nastati zastoj zaradi neočiščenega prostora, kjer se je isaspavalo. Na delu nasipavanja je bil nasip širok še kakih 50 m. Zemeljske gnote so na tem delu nasipavali v višino 1,00 do 1,50 m. Vso to ogromno maso ma-



— Vidiš fant, ker nismo bili cepljeni proti gripi, sem se na tem cepil

teriala pa je vgrajeval le en sam vibro valjar ABG težine 13,5 tne.

Vse to delo sta upravljala dva delovodja, eden pri izkopnih delih in drugi pri vgrajevanju, ki je še hkrati sproti potrjeval šofejem opravljen prevoz na posebni tiskovini.

Stalež gradbišča je ca. 70 strojnikov in drugih delavcev 3 delovodji in 7 gradbenih inženirjev. Za vzdrževanje in popravila imajo na bazi dobro opremljeno mehanično delavnico.

Obnova starih betonskih cest

Vse avto ceste, ki so bile zgrajene pred drugo svetovno vojno, so bile izvedene v betonu. Danes so ta vozlišča na mnogih mestih toliko uničena, da jih morajo obnavljati, ker promet ni več varen. Obnovitvena dela tečejo na krajših odsekih in na eni polovici vozišča. Sanira se običajno celoten zgornji ustroj, torej tudi tampion. Kjer je to potrebno, se izdelujejo nove drenaže itd. Na vseh takih mestih se vgrajujejo za naše pojme izredno debele plasti asfalt-betonov (50 cm) na površini pa 3 cm debela plast litiga asfalta. V še vročo površino litiga asfalta pa z ježevkami uvaljajo eruptivni zdrob, zrnivosti 2 do 5 mm. Uvaljavanje se opravlja enkratno, in sicer z valjem, ki je v tandemu navezi z asfaltnim finišerjem. Površina vozišča je tako z litoasfaltno površino popolnoma zaprta in ni mogoče prodiranje vlage v cestno telo, istočasno pa izredno hrapava površina zagotavlja varno vožnjo. Na vzponih se normalno stara cestišča širijo še za en pas, tj. pas za počasna vozila, obenem pa širijo tudi mostove.

Pripravo in vgrajevanje vseh vrst asfaltov smo si ogledali na delu AC Nürnberg—Kassel. Instalirana je asfaltna baza za pripravo asfalt-betonov in litiga asfalta. Kapaciteta prvega je 250 t/uro in drugega ca. 200 t/uro. Baza je popolnoma avtomatizirana in v njej so vgrajeni samo stroji tovarne Wibau. Vsako vejo upravlja s komandnega pulta v prevoznem vagonu po en upravljač.

Asfalt betone prevažajo na mesto vgraditve na odprtih vozovih, lite asfalte pa v posebnih mešalcih, v katerih se liti asfalt med vožnjo meša in tudi greje tako, da zadrži stalno temperaturo 225° C, kar je osnovni pogoj za pravilno vgraditev. Vozovi so tudi opremljeni z jeklenkami za butan in avtomatskimi merilniki, ki regulirajo dotok butana in s tem tudi moč ognja. Asfalt betone vgrajujejo v polovici vozišča z dvema finišerjema tako, da zagotovijo povezavo na stiku. Liti asfalt pa vgrajujejo z enim finišerjem, ki pa zajema vso širino vozišča. Tudi tu seveda posipavajo površino z bazaltnimi zrnci in jih z ježevkami uvaljajo v še vroči liti asfalt.

Ogled tovarne Wibau

Majhno mesto Gelnhausen je oddaljeno od Frankfurta na Maini le kakih 30 km. V njem je tovarna Wibau. Tovarna je prišla z delom 1. 1949, in sicer z osmimi delavci. Danes jih zaposluje že 1500. V delu ima v uri 300 ton konstrukcij, za naslednje leto jih planira že na ca. 600 t. Značilno je tudi to, da so konstrukterji tovarne v 20 letih prijavili nad 2000 lastnih patentov in najmanj toliko tehničnih izboljšav in racionalizacij. Izdelki te tovarne so v uporabi praktično v večini dežela po svetu. Kaj delajo v Wibauu? Vse vrste asfaltnih baz, seveda kompletne strojne naprave vključno z elektroniko upravljanja. Tu tudi razvijajo nove tehnologije priprave asfaltov. Omenili so nam, da je pravkar pripravljena baza, ki upošteva popolnoma novo tehnologijo in ki bo pripravo asfalta še bistveno izboljšala in jo pocenila za vsaj 20 %. Program tovarne je tudi izdelava protitočnih mešalcev, ki jih pa nikjer nismo utegnili videti v obratovanju. Njihova posebnost je izdelava naprav za črpanje betona, kapacitete 20, 40 in več m³ na uro.

Pri črpalnah za beton je osvojena popolnoma nova tehnologija, pri kateri se beton ne potiska, temveč vakuumira. Demonstracijo dela take črpalke smo že videli v Ljubljani v letošnjem letu in se je izkazala odlično.

Učimo se nemško!

LEHRSTÜCK ELF (11)

Der zweite Fall (drugi sklon)
Der 2. Fall von »der Vater« heißt »des Vaters« (männlich)
Der 2. Fall von »die Mutter« heißt »der Mutter« (weiblich)
Der 2. Fall von »das Mädchen« heißt »des Mädchens« (sächlich)
Der 2. Fall von »die Kinder« heißt »der Kinder« (Mehrzahl = množina)

Die Familie

Die Personen der Familie.

Der Großvater und die Großmutter, zusammen die Großeltern.
Der Vater und die Mutter, zusammen die Eltern.
Der Bruder und die Schwester zusammen die Geschwister (brat in sestra).
Der Sohn und die Tochter zusammen die Kinder.
Der Enkel und die Enkelin zusammen die Enkelkinder (vnuki).

Pronomen possessivum (svojlni zaimek):

1. Person: mein Bruder; meine Schwester; mein Kind; meine Eltern (moj, moja, moje in moji (množina)).
2. Person: dein Bruder, deine Schwester, dein Kind, deine Eltern.
3. Person: sein Bruder, seine Schwester, sein Kind, seine Eltern.
ihr Bruder (njen brat), ihre Schwester
ihr Kind; ihre Eltern (njeni starši).

1. Person: unser Bruder (naš brat)
unsere Schwester, unser Kind, unsere Eltern.
2. Person: euer Bruder (vaš brat), euer Schwester, euer Kind, euer Eltern.
3. Person: ihr Bruder (njihov brat), ihre Schwester, ihr Kind, ihre Eltern.
Ihr, Ihre, Ihr (veliko pisano je oblika vikanja — Vaš, Vaša, Vaše)

Pridevnik! rot — rote:

Pred samostalnikom končnica e:
Der Wein ist rot. Der rote Wein ist gut.
Die Frau ist klein. Die kleine Frau ist fleißig.
Das Bild ist schön. Das schöne Bild ist teuer.

Übungen (vaje):

Der Schwamm ist naß. Der naße Schwamm liegt neben der Tafel.
Der Arbeiter ist krank. Der kranke Arbeiter kann nicht kommen.
Die Lampe ist hell (svetla). Die helle Lampe steht auf dem Schreibtisch des Vaters.
Die Zeitung ist neu. Die neue Zeitung kostet 20 Pfennig.
Die Kreide ist weiß. Die weiße Kreide liegt dort auf dem Tisch in der Schachtel.
Das Kind ist klein. Das kleine Kind spielt im Garten des Hauses.
Das Haar des Mädchens ist blond. Das blonde Haar des Mädchens ist sehr schön.

Früchte (e Frucht) = sad

Der Apfel (jabolko) ist schön und rot. Der rote Apfel hängt an dem Apfelbaum. Die Birne (hruške) ist dick und gelb. Die dicke und gelbe Birne liegt unter dem Birnbaum. Die Kirsche (češnja) ist rot. Die rote Kirsche ist gut. Die Pflaume (sliva) ist süß. Die süße Pflaume hat eine blaue Farbe.
Die Zitrone (limona) ist gelb und sauer. Die gelbe und saure Zitrone kommt aus dem Süden. Die Orange (naranča) ist goldgelb (zlatorumena). Die goldgelbe Orange ist eine Südfrucht (južni sad).
Die Äpfel, Birnen, Kirschen, Pflaumen, Zitronen und Orangen sind Früchte (sadovi). Wir essen die Früchte, oder wir pressen (stiskati) sie. Wir pressen Saft (sok) aus den Früchten, (r Saft — e Säfte).
Die Mutter hat Orangensaft gepreßt und ein Getränk (s Getränk = pijača) gemacht.

Übungen:

r Apfel (dunkelrot); e Birne (süß); e Kirsche (hellrot);
e Pflaume (gut); e Orange (teuer); e Zitrone (sauer); e Jacke (jopamodern);
e Waste (telovnik — dunkelblau); e Hose (hlače — hellblau);
s Hemd (srajca — bunt).
r Schuh, r Strumpf (nogavica), e Hand (elegant) (dünn) (schmutzig)
r Fuß (sauber); s Auge (blau); s Ohr (klein); r Mund (usta — rot).
r Kopf (glava — schön); r Ring (golden); r Ball (Zoga — leicht)
e Kugel (schwer); s Ei (jajce — frisch); s Dreieck (trikotnik — gleichseitig — enakostraničen)
r Wagen (alt); s Auto (neu); s Fahrrad (billig);
s Motorrad (teuer); s Schiff (ladja — deutsch); s Flugzeug (schnell).

Wir fragen (vprašamo):

Welcher Apfel? Und antworten (odgovorimo): dieser dunkelrote Apfel nicht jener (ono) hellrote Apfel.

Merke (pomni) dieser — jener (ta — oni)
diese — jene (ta — ona)
dieses — jenes (to — ono)

Gegenwart — Vergangenheit

sedanji čas — pretekli čas

Wohnen (stanovati): Ich wohne jetzt am Lande. Ich habe in der Stadt gewohnt. Wo wohnen Sie jetzt? Wo haben Sie gewohnt? Leben (živeti): Ich lebe hier gut. Ich habe dort nicht so gut wie hier gelebt. so — wie — tako — kakor. Wie leben Sie jetzt? Wie haben Sie gelebt? Bauen (graditi): Mein Bruder baut in der Stadt ein Zweifamilienhaus (dvodružinska hiša) ohne Garten. Ich habe hier am Lande (na deželi) ein Einfamilienhaus (enodružinska hiša) mit Garten gebaut. Tanken: Ich tanke hier. In der Stadt habe ich nicht getankt. Wollen Sie auch taken? — Nein, ich habe an der Tankstelle der Autobahn (avto cesta) getankt. Bilden Sie Sätze mit dem Zeitwort in der Vergangenheit!
Besuchen (obiskati), brauchen (potrebovati), danken (zahvaliti se), dauern (trajati), eilen (hiteti), fragen (vprašati), führen (voditi), glauben (verjeti, misliti), grüßen (pozdraviti), hören (slišati), kaufen (kupiti), legen (položiti), lernen (učiti se), lieben (ljubiti), machen (storiti), rauchen (kaditi), schenken (podariti), suchen (iskati), üben (vaditi), zahlen (plaćati), zählen (štetiti), mieten (vzeti v najem), rechnen (računati), schaden (škoditi), warten (čakati).

Besede:

oft = često
blond = plavalas
die Frucht = sad
das Obst = sadje
das Getränk = pijača
die Welt = svet
gleichzeitig = istočasno
das Schiff = ladja
gleich = enak
weit — nahe — daleč — blizu
hin und zurück = tja in nazaj
der Kindergarten = otroški vrt
die Haltestelle = postajališče

das Gebäude = zgradba
füllen = polniti
der See = jezero
das Ufer = obala
die Leute = ljudje
der Sonnenschirm = sončnik
der Weg = pot, steza
der Turm = stolp
der Kuchen = kolač
spazieren gehen = iti na sprehod
die Armbanduhr = zapestna ura
die Handtasche = ročna torbica
der Anzug = obleka



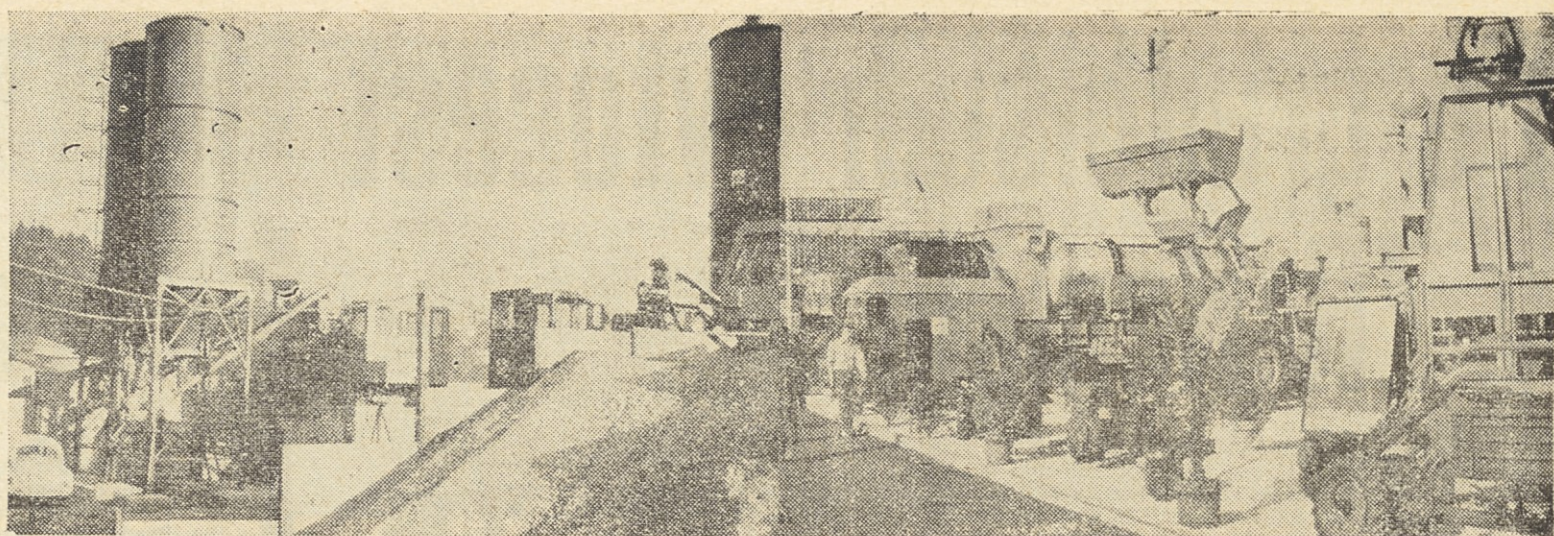
IZ CENTRALE PODJETJA: Veste, tovariš, za gripo ni boljsega kot sveži zrak...

Gospodarjenje z delovnimi pripravami

Kako smo letos uresničili plan nabave delovnih priprav

Tako kot vsako leto je tehnična služba centrale tudi zdaj pripravila predlog za nabavo delovnih priprav v naslednjem letu. Preden gre predlog v potrditev delavskemu svetu podjetja, ga obravnava še komisija za investicije, ki predlog pregleda s stališča finančnih možnosti, dejanskih potreb in prioritete nabave.

Kot je znano, je bil plan nabave delovnih priprav za leto 1969 predviden v višini 11 mi-



Betonarne, mešalci, asfaltne baze itd. Vse to so proizvodi naših kovinskih obratov v Ljubljani in Mariboru. Poglavitno breme pa so nosili seveda konstrukterji v Ljubljani in Mariboru

lijonov dinarjev, ob upoštevanju, da bo tudi realizacija celotnega dohodka letos 250 milijonov dinarjev. Pri sestavi plana finančnih sredstev, ki jih namenimo za nabavo delovnih priprav in izvajanja lastnih gradbenih investicij, moramo upoštevati, da potrebujemo poleg sredstev amortizacije, ki so predvsem namenjena za nadomestitev dotrajanih sredstev, še dodatna sredstva, ki jih črpamo iz skladov namenjenih za investicije.

Ker bomo predvideni finančni plan, tj. realizacija celotnega dohodka, znatno preokorčili, predvidevamo 330 milijonov dinarjev, je bilo potrebno že med letom dopolnjevati deficitarne delovne priprave z novimi nabavami. Tako smo dejansko prekoračili prvotni plan investicijskih nabav za pet milijonov (od 11 na 16 milijonov dinarjev).

Od prvotnega plana smo predvsem odstopali pri nabavi stolpnih žerjavov. S planom smo predvidevali nabavo samo enega stolpnega žerjava Weitz — Metalna 45 ton. Ob prevzemu del za gradnjo hotelov v Portorožu, nadalje novih del v Celju in Mariboru pa se je izkazalo, da smo deficitarni pri žerjavih. Trenutno imamo izposojena dva žerjava v Portorožu od podjetja Tehnogradnje v Mariboru in podjetja Tehnika v Ljubljani. Samo v Portorožu obratuje že sedaj pet žerjavov, od katerih so štirje 45-tm in eden 60-tm. Potrebno pa bo dodeliti še en žerjav LM-25.

S prevzemom del na visokih gradnjah se je pokazala potreba tudi še po dodatnih betonarnah. Od prvotno predvidene ene prevozne Gradisove betonarne kapacitete 10 m³/h imamo sedaj v Portorožu tri betonarne. Danes imamo centralne betonarne na Jesenicah, Ravnah, Ljubljani, Mariboru s kapaciteto po 15 m³/h in prevozne betonarne kapacitete po 10 m³/h v Portorožu tri, v Sošanju eno, v Celju eno in prevozno betonarno Elbo v Sošanju s kapaciteto 15 m³. Manjkajo pa vsaj še tri prevozne betonarne s kapaciteto po 10 m³/h, in sicer za Ljubljano okolico, Koper in Maribor. Predvidena je še ena nova betonarna na OGP v zvezi z novim strojem Knauer, prav tako pa je tudi predvidena oz. je že v delu rekonstrukcija betonarne Polimex na Studencih za potrebe Maribora.

Nabava novih žerjavov in betonarn pa je sprožila dodatno nabavo posod za prenos betona, silosov za beton, strojev za ugrajevanje betona in parilcev za ogrevanje betonarn v zimskem času.

vsaj 10% dražje od nominale, kolikor jih kupujemo od bank. K temu prištejemo še podražitve od 5 do 10% strojev iz Zahodne Nemčije zaradi revaloracije DM. Zato bomo morali zelo previdno nabavljati stroje iz uvoza in jih čim bolj racionalno in ekonomsko izkoriščati. Predvidevamo, da bomo v letu 1970 porabili za nabavo delovnih priprav vsaj toliko kot lansko leto, tj. 16 milijonov dinarjev.

Višja stopnja amortizacije - hitrejša obnova priprav

Namesto 10.000 obratovalnih ur v desetih letih, 10.000 obratovalnih ur v petih letih

Že v letu 1968 in tudi za leto 1969 je delavski svet sprejel sklep, da se z zakonom določena minimalna stopnja amortizacije poviša. Tako smo prešli iz dosedanjih 10% na 15, 20 in 25% povišano stopnjo amortizacije za posamezne vrste delovnih priprav.

S tem smo na eni strani zmanjšali dohodek podjetja, ker je amortizacija poslovni strošek, na drugi strani pa povečali sredstva amortizacije. S tem imamo možnost, da lahko hitreje obnavljamo delovne priprave, nabavljamo moderne in boljše stroje ter hitreje opuščamo zastarele stroje.

Ob ugotovitvi, da hitreje amortiziramo stroje ob povišani stopnji amortizacije, ob predlogu delavskemu svetu podjetja za odpis dotrajanih delovnih priprav in ob dejstvu, da bomo v letu 1970 tudi znatno povečali celotni dohodek podjetja ob že sprejetih čilih predvidevanju, da bomo morali pravočasno pričeti z nabavami delovnih priprav v letu 1970. Težave bodo nastopile, ker ne bomo imeli na razpolago dovolj lastnih deviznih sredstev za uvoz strojev. Nakupovati bomo morali devize na tržišču. Ob ugodnem nakupu so devize

Dodatnih 8 do 10 milijonov

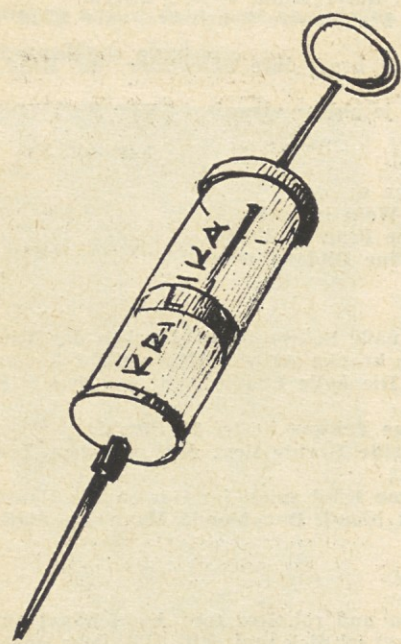
Kolikor nam bo uspelo v okviru GAST sodelovati pri gradnji avto ceste Vrhnika—Postojna, moramo računati, da bomo investirali še nadaljnjih 8 do 9 milijonov dinarjev za nabavo najtežje mehanizacije. V tem primeru pa je razumljivo, da bomo morali najemati kredite, bodisi dinarske ali pa iskati možnost inozemskega kreditiranja.

Prepričan sem, da je malo jugoslovanskih gradbenih podjetij, ki bodo sodelovala pri licitaciji ceste Vrhnika—Postojna, in ki so že danes tako opremljena s težko mehanizacijo, da ne bi bilo potrebno nabavljati nove opreme. Prav tako pa je malo takih gradbenih podjetij, ki bi razpolagala s finančnim sredstvi in devizami za uvoz najtežje dodatne mehanizacije.

V letu 1969 so naše poslovne enote iz svojih skladov, ki so jih namenile za investicije, nabavile za 1.580.000 dinarjev delovnih priprav. Tudi v letu 1970 bo potrebno, da bodo enote prispevale svoja sredstva za nabavo iste mehanizacije, ki jo že imeti stalno v svojih skladiščih za svojo uporabo.

Naloge prihodnjega leta so izredno zahtevne, predvsem glede rokov dovršitve in zato bo potrebno čim bolj mehanizirati gradbeno proizvodnjo.

M. A.



Kritika je kot injekcija boleča. Včasih pa tudi pomaga

Planski kazalec za obdobje januar — november so ugodni, saj je podjetje kot celota že doseglo plan za leto 1969 in ga je celo preseгло. Tudi v istem obdobju lani je bil letni plan presežen za 3% medtem ko je letos še za 4,7% boljši. Vsa realizacija v preostalem obdobju (15. november do 31. decembra), čeprav bo morda zaradi neugodnega vremena malo nižja kot doslej, bo pomenila presežek letnega načrta. Zato lahko pričakujemo, da bo tudi končni planski kazalec skupne čiste proizvodnje večji kot la-

ni, čeprav je bil plan letos zvišan. Med posameznimi PE je položaj malo drugačen, vendar so vse vrednosti plan skupne in čiste proizvodnje za obravnavano obdobje presegle v večji ali manjši meri. Letni plan samo še 4 PE niso presegle, so pa tudi že zelo blizu in zato ni vprašanje izvršitve letnega načrta pri nobeni PE.

Vrednost skupne proizvodnje je presežena za 22,5% za obdobje januar — november, medtem ko je letni plan presežen že za 7,7 odstotka. Med gradbenimi PE

in enotami kot celote ni velike razlike. Večja nihanja opazimo le pri posameznih PE znotraj teh celot.

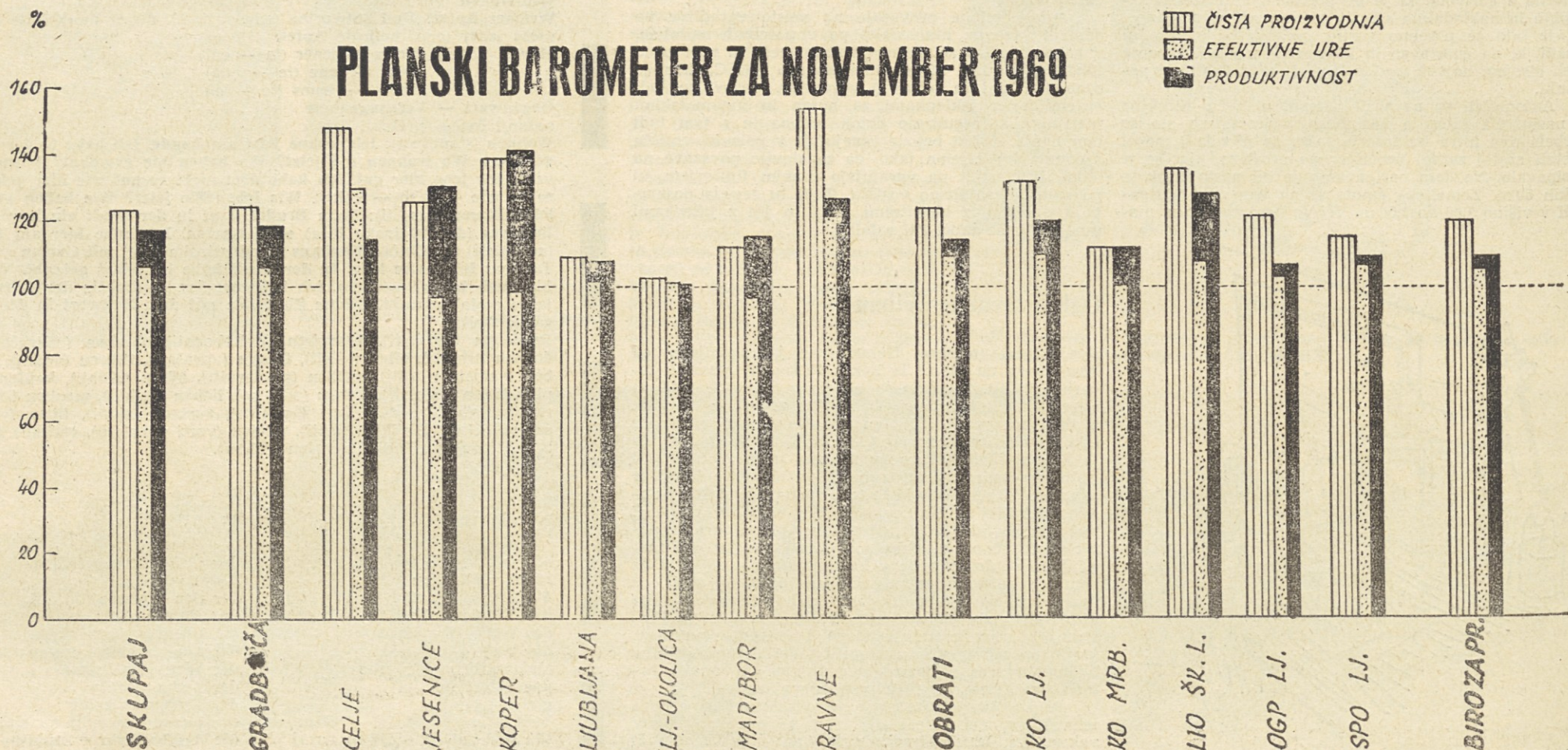
Vrednost čiste proizvodnje je močnejše presežena kot skupna proizvodnja, saj znaša odstotek presežka plana za obdobje januar — november 23,3%, medtem ko znaša presežek letnega plana že 8,6%. Vse PE so v planskih kazalcih skupne in čiste proizvodnje pozitivne, pri obrtniških delih pa niso. Pri teh so zelo velika nihanja med planom in realizacijo posameznih PE. Razpo-

ni med najnižjim dosežkom in najvišjim presežkom mesečnega kumulativnega plana so zelo veliki (od 41,4% do 296,2%). Povprečni presežek obrtniških del za podjetje kot celota znaša 19,0% mesečnega in 4,0% letnega plana. Za uspeh podjetja obrtniška dela niso tako važna kot čista proizvodnja, vendar so razlike med posameznimi PE prevelike.

Poraba ur razumljivo presega planska predvidevanja, ker je obseg del večji, kot je bilo to v začetku leta realno pričakovati. Ni pa poraba ur večja od pora-

sta vrednosti čiste proizvodnje, ker je odstotek povečanja produktivnosti (merjena s kazalcem vrednosti čiste proizvodnje na efektivno uro) dosti velik (+16,6 odstotka). Tudi v primerjavi s prejšnjim mesecem je produktivnost boljša za 1,6%. Vse PE, tako gradbene kakor obrtni, so presegle plan produktivnosti v večji ali manjši meri (od +0,6 odstotka do +40,8 odstotka). Prejšnji mesec temu še ni bilo tako. Tudi v primerjavi z lanskim istim obdobjem smo dosegli za 1,3% boljšo produktivnost.

PLANSKI BAROMETER ZA NOVEMBER 1969



Kako uresničujemo določbe xv. amandmaja zvezne ustave

O organizaciji samoupravnih organov v podjetju, ki se pojavljajo z uveljavitvijo ustavnega amandmaja XV, smo v našem listu že pisali. V zadnjem času je bilo veliko teoretičnih razprav glede organizacije samoupravljanja v delovnih organizacijah. Z ustavnim amandmajem so preneha veljati toga podrobna določila glede organov upravljanja v podjetju in je obveljalo le načelo, da delovna skupnost upravlja podjetje in da njeni člani poverjajo določene funkcije upravljanja delavskemu svetu, določene izvršilne funkcije pa kolektivnim in individualnim organom, ki jih vodi delavski svet. Delovne organizacije same določajo organe upravljanja, rok njihove izvolitve in delovno področje. Prej so bile v ustavi določene vse podrobnosti. Delovne organizacije morajo pri tem upoštevati v 9. členu zvezne ustave postavljeno načelo, ki govori, da uresničujemo delovni ljudje samoupravljanje v enotnem družbenoekonomskem sistemu, skladno z ustavo, zakoni in statutom.

V osnutku našega statuta je upoštevano osnovno načelo samoupravljanja. Ze uvodoma je določeno, da je organizacija samoupravljanja urejena tako, da je mogoče na vsakem delovnem mestu neposredno sodelovanje slehernega člana delovne skupnosti pri upravljanju.

Neposredno upravljanje

Neposredno upravljanje se odvija od delovne skupine. To skupino predstavljajo delavci na enem gradbišču, sektorju, v delavnici, v upravi enote ali v strokovni službi. Sestane delovne skupine sklicuje vodja skupine. Na tem sestanku morajo biti obravnavani vsi predlogi osnutkov splošnih aktov in samoupravnih sklepov organov upravljanja. Vodja delovne skupine bo sporočil stališča, ki jih bo ta skupina sprejela na sestanku, delavskemu svetu oziroma delavskemu svetu podjetja.

Člani delovne skupnosti morajo biti obveščeni o celotnem gospodarjenju in je zato potrebno urediti postopek informiranja, kot najbolj ustreza trenutnim razmeram. V statutu je ta postopek obdelan.

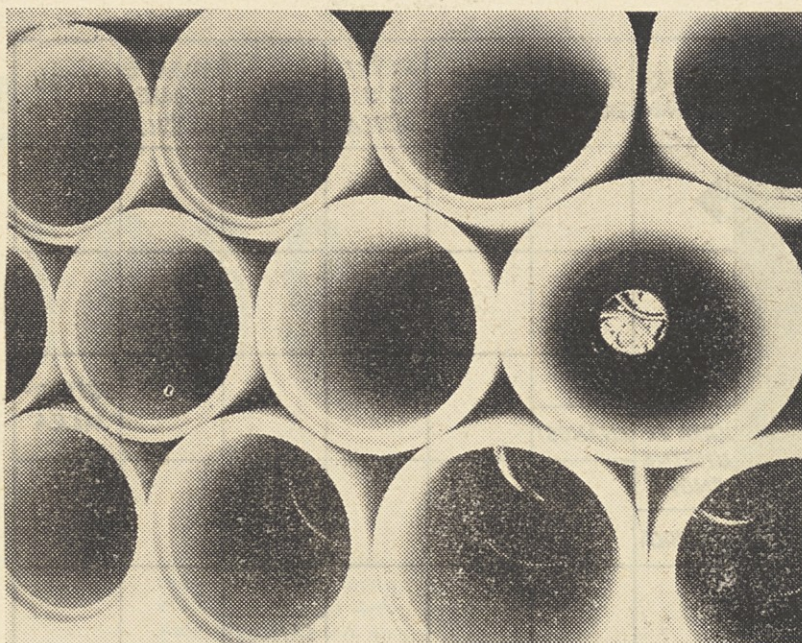
Upravnega odbora ne bo več

V poslovnih enotah je organ upravljanja delavski svet enote, ki ga izvoli delovna skupnost enote. Delavski svet enote bo izvolil svoje kolektivne — izvršilne organe, ki so:

komisija za proizvodnjo in delitev dohodka; komisija za delovna razmerja; komisija za sklepanje o ukrepih zaradi kršitve delovne dolžnosti; komisija za varstvo pri delu in komisija za standard in rekreacijo. Sedanjega upravnega odbora torej ne bo več. Komisije z imenom kolektivni izvršilni organi prevzamejo izvršilne funkcije, vsaka na svojem področju. Tako bo komisija za delovna razmerja sklepala o sprejemu delavcev na delo in o prenehanju dela ter o drugih vprašanjih iz delovnega razmerja, obravnavala vprašanje kadrovske politike in predlagala ustrezno izpopolnitev kadrov in njihovo izobraževanje. Komisija za standard in rekreacijo bo obravnavala programe stanovanjske graditve in vprašanja, ki zadevajo rekreacijo članov enote. Samostojno bo odločala v okviru razpoložljivih sredstev o dodelitvi stanovanj in posojil za izgradnjo stanovanj. Omenjena komisija bo morala skrbeti za urejenost nastanitve in prehrane delavcev v delavskih domovih in na terenu.

Posebnost je pri komisiji za sklepanje o ukrepih zaradi kršitve delovne dolžnosti. Ta bo namreč lahko sklepala tudi o izključitvi delavca iz delovne skupnosti zaradi hujše kršitve delovne dolžnosti. S tem bo odpadel postopek, ki je bil sedaj pri delavskem svetu ob izključitvah.

Izvršilne funkcije komisije za proizvodnjo in delitev dohodka se nanašajo na pripravljanje gospodarskih načrtov in proizvodnih planov ter na izvrševanje teh planov. Ko-



IZ OBRATA OGP — Topovske cevi? Ne! Betonski izdelki, izdelani po JUS

misija, bo predlagala delavskemu svetu ustrezne ukrepe za izboljšanje poslovanja, periodične in zaključne obračune ter način delitve doseženih sredstev dohodka v skladu z merili za delitev po gospodarskem načrtu. Imela bo nadalje nalogo, spremljati gibanje osebnih dohodkov v enoti in predlagati delavskemu svetu ustrezne izpopolnitve načina nagrajevanja. Odločala bo o neposredni razporeditvi rednega delovnega časa na posameznih gradbiščih v okviru določil o obveznem delovnem času, ki jih vsebuje splošni akt.

S takšno delitvijo izvršilnih funkcij pričakujemo bolj ekspeditivno delo organov upravljanja v enoti, ker bo možno pogostejše sestajanje kolektivnih izvršilnih organov, medtem ko bo delavski svet enote vodil in usmerjal poslovno politiko enote ter dokončno sklepal o že strokovno pripravljenih predlogih za zadeve, ki jih ima iz svoje pristojnosti po statutu.

Predvidene so v organizaciji poslovanja podjetja tudi druge enote — samostojne obračunske enote in obračunske enote, ki jih ustanavlja delavski svet podjetja za izvajanje določenih nalog. Organ upravljanja v takih enotah je svet obračunske enote, katerega izvoli kolektiv te enote. Svet bo izvolil tudi kolektivne izvršilne organe, lahko pa bo vse zadeve reševal sam, kar bo odvisno od obsega in številčnosti kolektiva enote.

Svet delavcev centrale

Pri strokovnih službah na centrali je predviden svet delavcev centrale, katerega izvolijo vsi delavci strokovnih služb. Svet bo skrbel, da bodo izvajana načela smotne organizacije dela, dajal bo ustrezne predloge za spremembo organizacije poslovanja strokovnih služb, sprejemal bo interna merila za nagrajevanje v skladu s pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov in gospodarskega načrta podjetja. Nadalje bo obravnaval vprašanje standarda in rekreacije delavcev centrale in v okviru odobrenih sredstev za stanovanjsko gradnjo sklepal o dodelitvi stanovanj in posojilih za stanovanjsko gradnjo upravičencem. Svet bo imel dva kolektivna izvršilna organa: komisijo za delovna razmerja in komisijo za sklepanje o ukrepih zaradi kršitve delovne dolžnosti. Kakor je predvideno v poslovnih enotah, bo tudi komisija, ki obravnava kršitve delovne dolžnosti, sklepala o izključitvi delavcev.

Delavski svet podjetja...

Celotno podjetje upravlja delavski svet podjetja, katerega izvolijo člani delovne skupnosti Gradisa po volilnih enotah. Kot najvišji organ upravljanja, kateremu poveri delov-

na skupnost določene funkcije upravljanja, sprejema delavski svet podjetja statut in vse pravilnike, določa organizacijsko ureditev podjetja in odloča o poslovnih politiki podjetja kot celote. Sprejema načrte in programe ter daje smernice za izvajanje teh načrtov. Nadalje rešuje vsa statusna vprašanja, razpisuje volitve v delavski svet podjetja in voli kolektivne in individualne izvršilne organe.

... in njegovi odbori

Kot kolektivni izvršilni organi, ki jih izvoli delavski svet, so predvideni v statutu: odbor za načrtovanje in notranjo delitev dohodka, odbor za investicije, odbor za varstvo pri delu, upravni odbor centra za izobraževanje, odbor za standard in rekreacijo, odbor za informacije, odbor za razvoj in organizacijo, notranja arbitraža in komisija za narodno obrambo. Navedeni kolektivni izvršilni organi dajejo svoje predloge delavskemu svetu podjetja, izvršujejo in skrbijo, da se izvršujejo sklepi delavskega sveta podjetja, določila statuta, pravilnikov in zakonov; organizirajo razpravo o osnutkih samoupravnih aktov ter sklepajo samostojno o zadevah, za katere so pooblašteni po statutu. Tako bo odbor za načrtovanje in delitev dohodka spremljal celotno problematiko programa razvoja podjetja, letnega gospodarskega načrta, gospodarjenja s sredstvi in vprašanja delitve dohodka in osebnih dohodkov.

Odbor za investicije bo sestavljal programe investicijskih nalog in odločal o posameznih nabavah v okviru programa, ugotavljal pravilnost prevzema nabavljenih osnovnih sredstev in predlagal odpis ali prodajo dotrajenih oziroma nepotrebnih sredstev dela. Obravnaval bo predračun amortizacije in program investicijskega vzdrževanja ter neposredno usmerjal izvajanje programa investicijskega vzdrževanja osnovnih sredstev. Za upravni odbor centra za izobraževanje je predvideno, da bo poleg funkcije, ki jo je že sedaj opravljal, spremljal in izvrševal smernice celotne kadrovske politike v podjetju. Odbor za standard in rekreacijo bo obravnaval splošne probleme v zvezi z reševanje standarda in rekreacije delavcev podjetja. Neposredno bo odločal o poslovanju počitniških domov in ukrepal o zadevah, ki se nanašajo na življenjske razmere delavcev v podjetju.

Na novo je predviden odbor za razvoj in organizacijo. Obravnaval bo načela o organizaciji podjetja in njegovih delov, usmerjal razvojno, tehnično in študijsko dejavnost v podjetju, spremljal uvajanje novih tehnoloških postopkov, uporabo sodobnih materialov in drugih sredstev za delo ter novih metod dela. Predlagal bo delavskemu svetu v sprejem akt o sistemizaciji delovnih mest, predlagal spremembe organizacije poslovanja in izdaljal ustrezne poslovneke na podlagi sprejete organizacije poslovanja. Odločal bo o normativih dela in materiala. Nadalje bo spremljal analize na

področju raziskovalne dejavnosti in usmerjal to dejavnost v podjetju. Sklepal bo o izplačilih premij racionalizatorjem in novatorjem. Nadalje bo obravnaval programe reklame ter dajal predloge za odobritev potrebnih sredstev delavskemu svetu.

Individualni izvršilni organi

Ustavni amandma, kot je že omenjeno, določa, da člani delovne skupnosti pri uresničevanju samoupravljanja v delovni organizaciji poverjajo določene funkcije upravljanja delavskemu svetu, določene izvršilne funkcije pa njemu odgovornim kolektivnim in individualnim organom, ki jih voli delavski svet. O kolektivnih, izvršilnih organih smo že govorili, ostanejo nam še individualni izvršilni organi. Z ozirom na to, da je pri nas v precejšnji meri izvedena decentralizacija v upravljanju, čeprav bo potrebno samoupravljanje še poglobljati, je utemeljeno, da bi bilo v podjetju več individualnih izvršilnih organov. Te bi volil delavski svet podjetja za štiri leta in bodo lahko ponovno izvoljeni. Kot individualni izvršilni organi so v osnutku statuta predvideni vsi šefi poslovnih enot, vsi vodje strokovnih služb in glavni direktor. Po funkciji, ki jo izvršujejo navedene osebe, in v smislu izvajanja načel ustavnega amandmaja, je utemeljena rešitev, da se le-ti obravnavajo pod splošnim nazivom individualni izvršilni organi in da jih voli delavski svet podjetja. Na njih sloni pretežni del nalog za uspešnost poslovanja. Po statutu je predvideno, da bo delavski svet podjetja za izvoljene individualne izvršilne organe redno obravnaval vsako leto poročilo o njihovi uspešnosti in sklepal o nujnosti eventualne predčasne razrešitve. Po preteku mandatne dobe pa bo glede na uspešnost ponovno izvedel volitve.

Predčasna razrešitev

V statutu je podrobno določeno, kdaj lahko nastopi vprašanje predčasne razrešitve in je predvidena za ugotavljanje utemeljenosti predloga take razrešitve posebna komisija, ki jo imenuje delavski svet podjetja. Ustavni amandma sicer ne predpisuje roka, za katerega naj bodo izvoljeni individualni organi, kot tudi ne druge organe upravljanja podjetja, vendar je rok štirih let vsakakor normalen. Avtomatična zamenjava tudi ni več v smislu načel ustavnega amandmaja, temveč je rešitev v osnutku statuta glede vsakoletnega ocenjevanja in izvolitve še za nadaljnjo mandatno dobo v skladu z omenjenimi načeli.

Statut in drugi splošni akti ne bodo spremenjeni samo zaradi spremembe ustave, temveč tudi zaradi spremembe drugih zakonov, kot so: zakon o delitvi dohodka, o podjetjih, o sredstvih, o delovnih razmer-

jih in drugih. Zato bodo uskladeni tako statut kakor tudi drugi naši pravilniki z omenjenimi zakonskimi spremembami. Kot je znano, tudi zakoni nalagajo več ali manj delovnim organizacijam, da same rešijo določena vprašanja v poslovanju in notranji ureditvi, kakor tudi vprašanja v zvezi z delovnimi razmerji. Tako bodo dani v obravnavo vsi osnutki samoupravnih aktov, ki bodo morali biti spremenjeni oziroma jih bomo želeli spremeniti glede na možnosti, ki nam jih daje zakonodaja.

R. Zupančič

Nekaj izposojenih misli ob Novem letu

Tudi najlepše dekle ne more dati, česar nima. Ta pregovor je zelo primeren za brzdane pretiranih zahtev človekove duše.

Sla po oblasti je lastna le omejenim ljudem. Samo tistim, ki so ne-sposobni razumeti lepoto in veliko modrost notranje svobode, ki se ne more upogniti in noče upogibati drugih.

Vem, da človek hoče biti sodnik tudi tedaj, ko je sam goljuf, ropar in ubijalec.

Splošna blaginja ni mogoča, dokler se srečujejo gospodar in delavec, nadrejeni in podrejeni, kdor ima in kdor nima...

Popolnoma enakih ljudi ni: v vsakem je nekaj lastnega, tako notranjega kot zunanjega.

Življenje ni tako zoprno, ker ga prekinja smrt, temveč zato, ker prinese človeku vsak dan kak udarec.

Dober smeh je zanesljiv znak duševnega zdravja.

Življenje je kljub težavam in tegobam polno globokega smisla in veličine ciljev.

Znanje je potrebno vsem ljudem.

Ponavljanje ne pači resnice.

Kjer ni natančnega znanja, je ugibanje: a deset ugibanj je devet pomet.

Človeku daje vrednost njegovo delo.

Delo in znanost: na svetu ni ničesar, kar bi bilo nad tema silama.

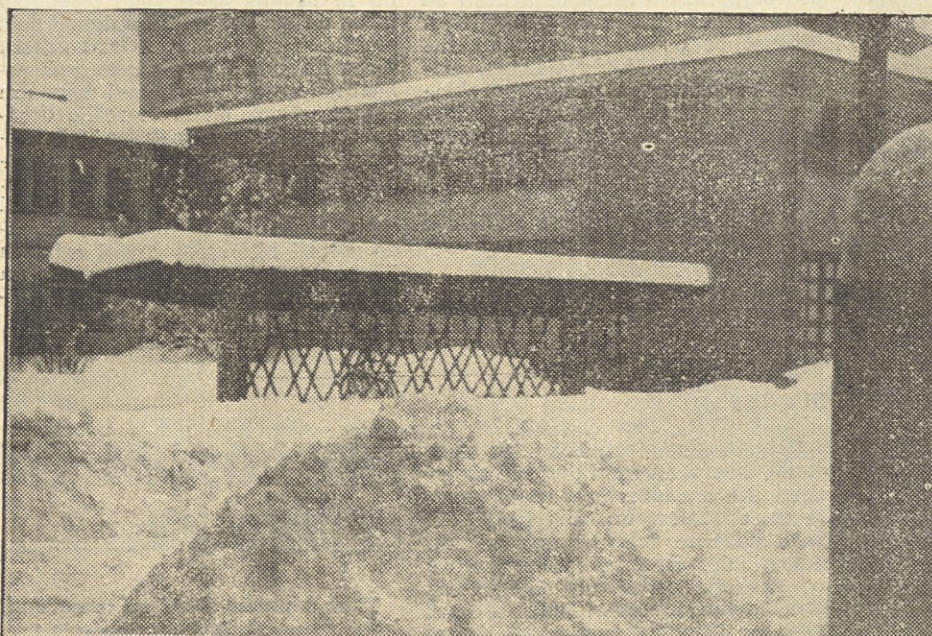
Naučeni smo, da živimo v upanju na lepo vreme, na dobro letino, na prijeten roman, da živimo v upanju, da obogatimo ali da dobimo položaj šefa policije.

Življenje bo vedno dovolj slabo, da želja za boljšim v človeku nikoli ne bo popolnoma ugasnila.

Najlepše na svetu je tisto, kar je ustvarjeno z delom, z modro človeško roko, vse naše misli, vse ideje izvirajo iz delovnega procesa, o čemer nas prepečuje zgodovina razvoja umetnosti, znanosti in tehnike. Mi-sel pride za dejstvom.



Sindikalna podružnica centrale je ob 29. novembru priredila svečano proslavo, na kateri so sodelovali kvintet Gorenjci in Janez Rohaček, član slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani

[illegible]

iz tvojih logov

Učiteljica se je zaljubila v 13 let mlajšega fanta. Oče jo je zaradi tega kregal in trdil, da ga ne more poročiti, ker je zanjo premlad.

»Zakaj ga ne bi smela poročiti,« reče končno učiteljica svojemu očetu. »Pri tem fantu vsaj vem, da bom dobila dobro vzgojenega zakonika moža, saj je hodil k meni v šolo!«

V recepcijo večjega hotela na morju pride možakar in trdi, da je naročil sobo za sebe in za svojo družino. V knjigah ni bilo nikjer rezervacije, hotel pa poln in tudi v okolici ni bilo dobiti sobe. Mož je godrnjal, kak nered je s to rezervacijo, receptor pa se je potil in še naprej brezuspešno telefoniral okrog. Ravno, ko je gledal po seznamu, koga bi od prijavljenih gostov izločil, da bi ustregel nadležnemu gostu, je prišel skozi glavna vrata majhen fantek, potegnil možakarja za roko in vzkliznil: »No, očka, ali je trik uspel?«

Težko bi si predstavljal, da moja žena ne bi imela zadnje besede. Zadnjič je našemu sosedu razlagala enakopravnost moža in žene.

»Drži, telesno sta mož in žena različna,« je rekla.

»Ampak po temperamentu, inteligenci in v vsem drugem pa ni razlike.«

»Kako to veste,« vpraša soseda.

»To pa je ženska intuicija,«
je odgovorila moja žena.

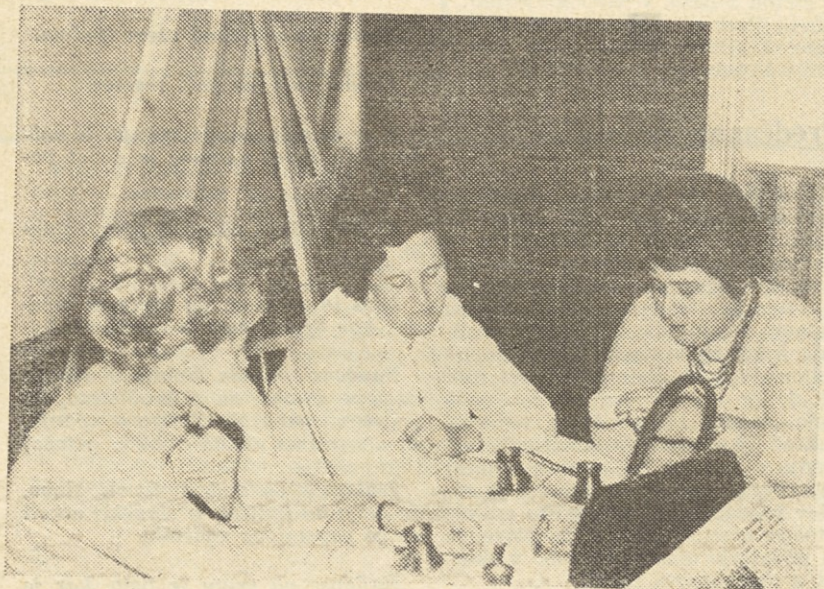
Ko je moja hčerka pričakovala prvega otroka, je želela, da bi ostala med porodom vesela in dobre volje. Zato je vzela s seboj humoristični roman, ko je šla v porodnišnico. Nekaj ur potem, ko so jo pripeljali v porodnišnico, je pogledal zdravnik v čakalnico. Moj zet je razburjen skočil s stola in vprašal zdravnika: »Kako gre moji ženi?«

»Odlično,« reče zdravnik,
»je že na str. 154!«

Ženska moda je en stalni »gor« in »dol« zarobkov pri krilih in dekoltejih. Če bo šlo tako naprej, bosta prihodnje leto zarobek in izrez trčila skupaj.

»Poročil sem se,« je obvestil mož svojega prijatelja, »ker sem sit vedno hoditi v pralnico, jesti vedno v menzi in hoditi okrog z raztrganimi nogavicami.«

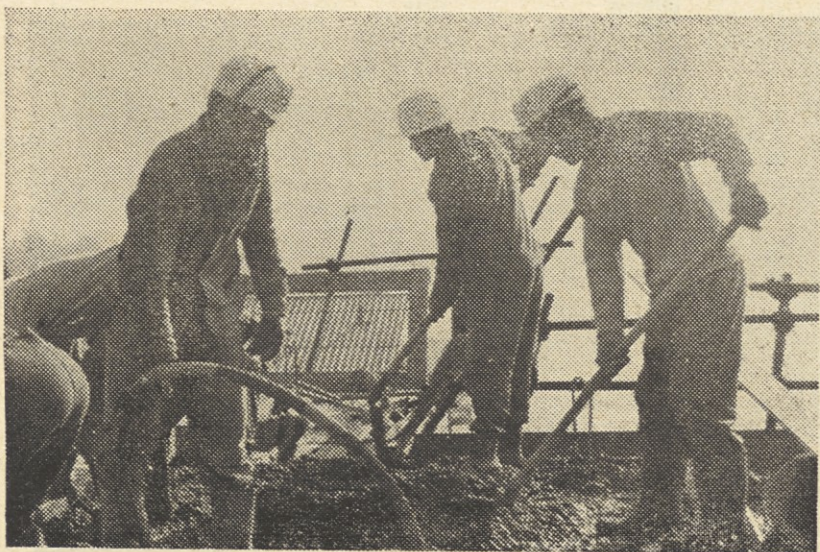
»Nemogoče,« je odgovoril prijatelj. »Jaz sem se pa zaradi istih razlogov ločil!«



Le kaj si imajo toliko povedati? Iz kave zveš vso resnico



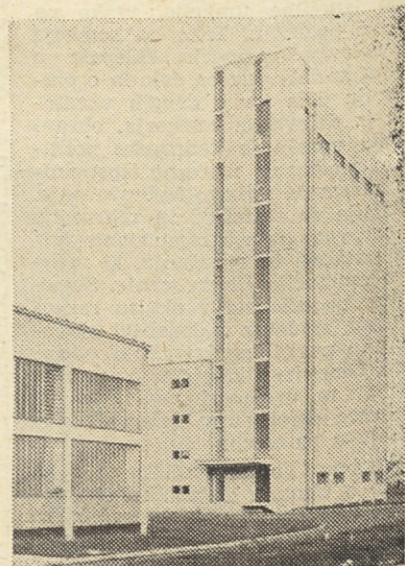
Inž. Branko Vasle: »Kvaliteto naših izdelkov... Da, da ne pozabim... Srečno novo leto vam želim...«



Betoniranje na objektu novega hotela »Jadranka« v Portorožu



Ob 29. novembru je bil pred šolo dr. Jožeta Potrča na Starem Vodmatu v Ljubljani odkrit spomenik dr. Jožetu Potrču. Kulturni program so izvajali učenci osnovne šole ob sodelovanju JLA. K spomeniku so prispevale družbene organizacije terena, največ pa naše podjetje, saj je na terenu Stari Vodmat sedež centrale našega podjetja



Na gradbišču Talisa v Mariboru so utihnili gradbeni stroji. Vsi objekti so bili kvalitetno in do postavljenega roka izvršeni

Kronika

1969

V kratkem poslovno se leto spet menja, osmič možgane Kronist si napeja, da zabeleži vsaj glavne novice, spet zgodovini da nove vrstice. Kar doživeli smo, skrbno zapiše, da se zanamcem naš boj ne zabriše, da jim nekoč vse to naše nehanje bode izzvalo vsaj rahlo priznanje.

Leto minuto je z mrazom začelo, mesece tri se je vse le bolj grelo. Sele v aprilu prišlo je spoznanje, da za uspeh je potrebno garanje. Hitro smo v delo se resno zagnali in že v polletju se z lanskim zravnali!

S tem pa naporov še konca ni bilo, nova so dela že delala silo, poslov naenkrat je tako število, da že skrbi nas, kako postorilo bo se kubikov betona množina, vsega železa strašna količina.

Najprej za Šoštanj smo bitko dobili in kar priznajmo: močno smo se bili. Nič nam ni zlahka pod roko prišlo, prej še kak dinar je šel pod vodo. Ko z investorjem vse smo rešili, težko smo banke soglasje dobili, saj je na svetu vse polno ljudi, ki jih le drugih življenje skrbi!

Komaj smo Šoštanj pod streho imeli, borbo v Cinkarni smo novo začeli. Nič ne pomagajo vse reference, kadar številke so tu konkurence. Težka sedaj je pravilna izbira. Vsak si zdaj pluse z naporu nabira, ko argumenti so tu vsi mogoči — Beograd bitko dokončno odloči! Zdaj se že dela in vsi so veseli, da smo z zanosom graditi začeli!

Tretje področje med našimi deli so ob obali veliki hoteli! Banka velike ponuja kredite, pa je zbudila še nam apetite! Barž smo lotili se del kot en mož in smo razvili že ves Portorož! Zdaj nas skrbe le problemi lokalni, ko so v sporu veljaki obalni, ko nam grozi že, da masa denarja, našla ne bo si prav' čas gospodarja!

Ko smo se z deli lepo založili pri materialih smo se nasmočili:



redko železo je hitro postalo, tudi cementa je vedno premalo! Plani enot so se krhat začeli, naši uspehi počasi skopneli. Vendar nas zima je krize rešila, tempo nam hudi na mah omejila. Spet je cementa, železa za silo, nekaj se letos bo le še storilo!

Ves naš polet in obilica dela pa je posledice druge imela: Zmanjkalo novcev je fronti mogočni, vsi se s plačili postali netočni! Dosti premajhna je bila previdnost pa nas speljala je brz v nelikvidnost! Zdaj ko je tu, pa za krivci vse išče, SDK skače in tudi sodišče!

Naše blagajne so tudi splahnele — komaj za sproti, če bodo imele, naši krediti so padli na ničlo pa bo posojanje vedno bolj pičlo, zdaj investorjem bodi vodilo, da brez denarja ne bo se gradilo! Najprej za sredstva se treba boriti, za izvajalca potem odločiti!

Sredi sezone naporov in muke je presenetil potres Banjaluke! Nismo še Skopje povsem preboleli, novo pomoč bomo zbirati hiteli! Res tudi tukaj ni firma ob strani, naša ekipa se dela ne brani, pametno, vztrajno brez neke reklame firmo Viskoza, v roke prevzame, kar bo potrebno, bo vse naredila in zadovoljna domov se vrnila!

Tu pa medtem za največje se delo do licitacije le je prispelo. Zdaj kalkulira se sleherno delo, da bo oceno pravilno imelo, da nam čez mesec in pol bo naš GAST, rešil slovenskih podjetnikov čast, da nam prinesel bo veliki met, vsem državljanom pa boljši promet!

Končno še nekaj ne gre pozabiti, v Kroniki naši nič ne omeniti: Gre za razgovore naše panoge, ki povezali zdaj firme so mnoge, da bi enotni navzven nastopili in se za svoje pravice borili! Bil nam je v krepko pomoč sindikat, ko nam enotnost rodi rezultat!

Starti sedaj so za vse nam podani, plačati moraš jih — to je na dlani! Vendar še vedno uspeh je merilo, koliko bo se v kuverte polnilo, kolikor starti nam bodo bogati, viški le skromni grozi jo ostati! To nam za drugo bo leto vodilo, upajmo pa, da se vse bo rešilo!

Zdaj pa pogledjmo enote si naše, preden nalijemo prazne si čaše! Kaj so med letom nam vse naredile, kie so ga morda celo polomile! Vse naj pred nami sedaj se zvrsti, dobro in slabo zapišimo si!

Da se LJUBLJANA močno je trudila, priča obseg, ki ga je izvršila. Mnoge pohvale in mnoge časti so potrdile, da to res drži! Ena jim vendar napaka ostaja, morda potrebna tu mala je graja: Ceno prodajno težko le rodi jo, nizke ponudbe se vedno jim zdijo!

ZALOG že leta lepo napreduje, težke naloge kar sam premaguje. Vsi mu priznavajo: Delati zna, tudi uspehe kar dobre ima. Kot je podjeten in poln poleta, tudi v bodočnosti mnogo obeta! Eno pri tem naj nikar ne pozabi, včasih v pomoč tudi GRADIS ga rabi!

CELJE iz krize se je izklopalo, dosti nalog si v bazenu nabralo. Izmed enot je največji porast letos dosegla nam celjska oblast! Kakor pa nalog mu ne primanjkuje, kolik dobiček je — malo se čuje! Vse so pojedle nadure številne in pa odpisne številke obilne!

MARIBOR letos le skromno začel je, tja do polletja del malo imel je. Ko pa sezona se prava pričela, zvečana hitro prevzeta so dela; v Radence, Zagreb pa še Portorož treba poslati ekipe je mož! Če pri poletu vsem — vsa poročila bodo v centralo ažurno hodila, Maribor prvo bo mesto zavzel, spet bo sloves in priznanje imel!

RAVEN ni najti baš med velikani, a po dobičku so splošno priznani! Nič jih ne moti, če zunaj doline treba pokazati je svoje vrline. Brž so Cinkarno korajžno pričeli, nekaj priznanj tudi tam že poželi!



Tudi se v Bosno skupina odpravi, da domoljubno nalogo opravi! Nas veseli le njih glavno načelo: Važen dobiček je — ne pa le delo!

Za JESENICE je pač železarna krušna nam mati bila radodarna! Leta smo kinčali jo za ženitev, letos pristala je končno v združitev! Mi smo na ohceti tiho jokali, saj so le malo si dote nabrali. Morali naše pridne Gorenjce malo zmešati med druge Slovence: Danes ob morju je njihova moč, posla prijeli so se oberoč!

Tri nam področja naš KOPER poganja, Luko, pa Črni Kal in stanovanja. Dobre uspehe pri tem izkazuje, redko zato njihov šef jadikuje! Kakor pa dober za naša je dela, motijo druga ga naša krdela, da še kdo drug se tam doli obnese, to le s težavo gradbišče prenese!

Naši LOČANI vse več že gojijo to, kar z lahkoto prodaš v industrijo! Z novim se gatom podolž in počez reže ves dan in noč borni naš les. Reže se, reže pretežno za druge, mi pa oblegamo tuje zadrage! Da smo na jasnem: za vse naj velja: najprej za tiste les — ki so doma!

Da so KOVINSKI ljubljanski uspeli, so dokazali nam z luškimi deli! Tudi dohodek lepo napreduje, kar jim seveda zasluške zboljšuje! Za kolektiv stanovanja gradijo, ali z denarji ob strani stojijo. Nas je le strah, da nam ne bi nastala doli na Brodu čez noč filiala!

Ko BETONARNO je Gradis zasedel, mnogo dejavnost je novo uvedel. Hitro je mala tovarnica zrasla, danes zahtevam že vsem je dorasla! Vendar na nekaj ne sme pozabiti, ko ugotavljajo zdaj se profiti: Gradis skrbel za obrat je doslej, skladno s celoto bo to še naprej!

Stajerski naši KOVINSKI OBRATI dosti od rok so, je treba priznati. Redko so, redko deležni obiska, a še bolj redko, če tare jih stiska! Vendar jim vse to ne zmanjša poleta, dobra komanda nam dosti obeta: Vseh velesejmov priznani so gost, do producentov opreme so most!

Tudi BIRO nam lepo napreduje, z isto zasedbo kar dobro posluje, to pa pomeni, da vsako nam leto večajo vztrajno produktivteto! Mi jim želimo denarcev obilo, da bi za nove prostore jih bilo,

da bi v bodoče za Gradis še mnoge lahko prevzemali težke naloge!

Malo čez mejo oko še vrzimo, saj tudi tam za uspeh se borimo. Dve sta enoti zdaj naše torišče: Ena po Frankfurtu dela si išče, druga je v Münchnu si mreže razpela; da se dokoplje do dobrega dela. Mi jim želimo, da bodo uspeli, da bomo dolgo in družno veseli, da bi ob letu na naše se mize prikotalile številne devize!

Zdaj, ko enote obrali smo znane, še nam za konec centrala ostane: Mnogo zamer si je že nakopala, pa je vseeno kar čvrsta stala. Vedno je enim za kamen spotike, drugi priznavajo njene odlike. Važno pri tem je, da dobre je volje; da prizadeva si delat' najbolje!

S tem smo zaključili to analizo, zdaj pa kozarce brž, litre na mizo! Po pozabimo za kratke trenutke mnoge težavne in slabe občutke! Vina nalijmo in trčimo spet! »GRADIS« živi naj še mnogo nam let!

SREČNO NOVO LETO 1970 VAM ŽELI

